

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

SODBE EU NA PODROČJU PRETOKA LJUDI

Nina Goršič

Ljubljana, oktober 2013

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO

SODBE EU NA PODROČJU PRETOKA LJUDI

Kandidatka: Nina Goršič
Vpisna številka: 04037453
Študijski program: univerzitetni študijski program Uprava prve stopnje

Mentorica: izr. prof. dr. Alenka Kuhelj

Ljubljana, oktober 2013

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Nina Goršič, študentka univerzitetnega študijskega programa Uprava 1. stopnje, z vpisno številko 04037453, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: Sodbe EU na področju pretoka ljudi.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je priloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo, in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerimi so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Uradni list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala: Nika Remic.

Ljubljana, oktober 2013

Podpis avtorice:

POVZETEK

Evropska unija je gospodarsko in politično partnerstvo med 28 državami članicami, ki s pristopom ostajajo neodvisne in suverene, so pa prenesle del odgovornosti na skupne institucije. Z nastankom Evropske unije se je izoblikoval tudi notranji trg, ki je pomenil odpravo meja med državami članicami in zadeva prost pretok oseb, blaga, storitev in kapitala.

Prost pretok oseb je pravica, ki jo imajo vsi državljani EU ne glede na njihovo državljanstvo, in pomeni pravico do svobodnega gibanja na ozemlju Evropske unije. V drugi državi članici lahko živijo, delajo, študirajo ali se upokojijo. Prost pretok oseb pomeni odpravo kontrol na notranjih mejah, urejeno s Schengenskim sporazumom, kar pomeni, da ne smejo obstajati kakršnekoli ovire pri pretoku ljudi.

Sodišče Evropske unije kot sodni organ skrbi za spoštovanje prava v vseh državah članicah, v katerih je enotno uporabljeno. V predstavljenih sodbah na področju pretoka ljudi lahko spremljamo različne situacije in primerjamo odločitve sodišč. Sodbe lahko ustvarja tudi pravo, saj se sodišče ravna po precedenčnih primerih, kjer je le-to možno.

Ključne besede: prost pretok oseb, notranji trg, Evropska unija, sodbe, migracijska politika, Evropsko sodišče.

SUMMARY

Cases on free movement of persons

The European Union is an economic and political partnership between 28 Member States, which remain independent and sovereign by joining, but they have some responsibilities delegated with common institutions. With formation of the European Union, an internal market was developed. It means the removal of borders between Member states. That includes the free movement of persons, goods, services and capital.

Free movement of persons is a right enjoyed by all citizens of the European Union irrespective of their nationalities, and means free moving within the European Union. People can live, work, study or retire in another Member State. Free movement of persons means the abolition of controls at internal borders, which is regulated by Schengen agreement. It means that there are no barriers to the movement of people.

European Court of Justice is responsible for observance of the law in every Member State. In presented cases about free movement of persons, we can observe and compare different situations and court decisions. Judgements can also be created by the law, as the court, where possible, follow precedents cases.

Key words: free movement of persons, internal market, European Union, judgements, migration policy, European Court of Justice

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA.....	III
SUMMARY.....	VI
KAZALO PONAZORITEV	IX
KAZALO SLIK	IX
1 UVOD	1
3 PRAVNI RED EVROPSKE UNIJE	2
2.1 PRIMARNA ZAKONODAJA	3
2.2 SEKUNDARNA ZAKONODAJA.....	3
2.3 MEDNARODNI SPORAZUMI	4
2.3.1 Sporazumi s tretjimi državami ali mednarodnimi organizacijami	4
2.3.2 Sporazumi med državami članicami.....	4
2.4 SODNA PRAKSA.....	4
3 NOTRANJI TRG.....	5
4 MIGRACIJSKA POLITIKA.....	6
5 ŠTIRI TEMELJNE SVOBOŠČINE NA NOTRANJEM TRGU EU	7
5.1 PROST PRETOK BLAGA	7
5.2 PROST PRETOK STORITEV.....	8
5.3 PROST PRETOK KAPITALA	8
5.4 PROST PRETOK LJUDI	8
5.4.1 Prost pretok delavcev	9
5.5 IZJEMA »PUBLIC SERVICE«	10
6 EVROPSKO DRŽAVLJANSTVO.....	10
7 PRAVICA DO PREBIVANJA V TUJINI	12
7.1 PREBIVANJE V TUJINI DO TREH MESECEV	12
7.2 PREBIVANJE V TUJINI VEČ KOT TRI MESECE	12
7.3 STALNO PREBIVALIŠČE.....	13
8 SODBE NA PODROČJU PRETOKA LJUDI	14
8.1 SODIŠČE EVROPSKE UNIJE	14
8.2 SODBA RUTILI.....	14
8.3 SODBA LEVIN.....	14
8.4 SODBA VAN DUYN.....	15
8.5 SODBA KEMPF.....	15
8.6 SODBA MARTINEZ SALA.....	16
8.7 SODBA TOKI.....	17
8.8 SODBA CASTEELS.....	18
8.9 SODBA LAND BADEN-WÜRTTEMBERG PROTI PANAGIOTISU TSAKOURIDISU.....	19
8.10 SODBA SECRETARY OF STATE FOR WORK AND PENSIONS PROTI TAOUS LASSAL.....	20
8.11 SODBA ALEXANDER HENGARTNER IN RUDOLF GASSER PROTI LANDESREGIERUNG VORARLBERG.....	21
8.12 SODBA DE CUYPER.....	22
8.13 SODBA TAS-HAGEN	23
8.14 ZDRUŽENA PRIMERA MORGAN PROTI BEZIRKSREGIERUNG KÖLN IN BUCHER PROTI DÜREN....	24

9	POVZETEK SODB	25
10	SCHENGENSKI SPORAZUM	27
	10.1 SCHENGENSKA VARNOSTNA POLITIKA	28
	10.2 KAJ JE EUROPOL?	29
11	EURES	30
	11.1 GLAVNI CILJI EURES:	31
	11.2 KAKO DELUJE EURES?	31
	11.3 EURES IN PROST PRETOK DELAVCEV	31
	11.4 SLOVENIJA IN EURES	32
12	ZAKLJUČEK	33
	LITERATURA IN VIRI	34

KAZALO PONAŽORITEV

KAZALO SLIK

Slika 1: Države območja Schengen	30
--	----

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

EGP	Skupni evropski gospodarski prostor
EGS	Evropska gospodarska skupnost
ES	Evropska skupnost
ESPJ	Evropska skupnost za premog in jeklo
EU	Evropska unija
EURATOM	Evropska skupnost za jedrsko energijo
PES	Pogodba o evropski skupnost
PEU	Pogodba o Evropski uniji
SIS	Schengenski informacijski sistem
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

1 UVOD

S Pogodbo o Evropski uniji ob nastanku le-te leta 1992 se je začelo tudi oblikovanje notranjega trga. Največji korak k oblikovanju notranjega trga je pomenil podpis Rimske pogodbe, ki je bila kasneje dopolnjena s pogodbami iz Maastrichta, Amsterdama in Nice. Glavni cilj Rimske pogodbe je bil vzpostaviti ekonomsko integracijo držav članic. Notranji trg pomeni območje, na katerem so odpravljene meje med državami članicami in na katerem so zagotovljene svoboščine:

- prost pretok blaga,
- prost pretok oseb,
- prost pretok storitev,
- prost pretok kapitala.

Za pravilno delovanje Evropske unije in notranjega trga ter s tem pretoka oseb je pomemben pravni red Evropske unije. Primarna zakonodaja temelji na ustanovnih pogodbah, vključno z vsemi dopolnitvami. Sekundarna zakonodaja pa je skupek vseh normativnih aktov, ki jih sprejemajo institucije Evropske unije. Pri delovanju notranjega trga in s tem štirih svoboščin je pomemben tudi razvoj Schengenskega sporazuma.

Cilji diplomskega dela so naslednji:

- predstaviti začetke Evropske unije in njen vpliv na nastanek notranjega trga ter pravni red in vpliv zakonodaje na delovanje notranjega trga;
- predstaviti notranji trg in delovanje le-tega ter opredeliti štiri temeljne svoboščine EU;
- predstaviti pravice in dolžnosti, ki jih imajo državljani Evropske unije;
- predstaviti nekatere sodbe na področju pretoka ljudi in predstaviti vpliv zgodovinskih sodb na delovanje sodišča v današnjih časih;
- predstavitev najpomembnejših sodb na področju pretoka ljudi.

Z deskriptivno metodo bom opisala dejstva, procese in empirično potrjevanje odnosov. Z metodo kompilacije bom povzemala tuje izsledke iz znanstveno raziskovalnih del, opazovanj, stališč in spoznanj. Uporabila bom tudi metodo sklepanja, saj bom vse pridobljene podatke in izsledke združila in logično povezala med seboj.

2 EVROPSKA UNIJA

Evropska unija v (nadaljevanju EU) je gospodarsko in politično partnerstvo med 28 državami članicami (s 1. 7. 2013 je v EU vstopila Hrvaška), ki si skupaj prizadevajo za mir in blaginjo. Države članice so ustanovile skupne institucije, na katere so prenesle del odgovornosti in ki obravnavajo določena vprašanja na ravni Evropske unije.

EU ni zvezna država, saj ima poseben mednarodni položaj. Države članice, ki sestavljajo EU, ostanejo neodvisne in suverene, ampak svojo suverenost združujejo, da okrepijo svoj vpliv. To pomeni, da del svojih pooblastil prenesejo na skupne evropske institucije (Bohinc, 2007).

Nastanek EU je imel velik pomen pri nadaljnjem razvoju notranjega trga, migracijske politike in pretoka ljudi.

3 PRAVNI RED EVROPSKE UNIJE

V pravni red Evropske unije so vključena vsa pravna pravila, ki urejajo in omogočajo delovanje Unije; poleg spadajo tudi pravila, sprejeta v institucijah evropske unije, ki urejajo pravice in dolžnosti držav članic in njihovih državljanov. Pojem Pravo evropske unije zajema celotno pravo, ki nastaja v okviru treh stebrov Unije in ima prednost pred pravom držav članic. V pravo evropske unije je vključeno tudi ustavno pravo držav članic in se uporablja v vseh državah članicah. Glavni značilnosti prava EU sta enotnost in veljavnost v vsej Skupnosti.

Pravna narava treh stebrov se razlikuje, tako kot se razlikujejo pravna pravila posameznega stebra, čeprav v vseh treh stebrih delujejo iste institucije. V vsakem stebru se sprejemajo različni pravni akti z različnimi pravnimi učinki.

Pravo Evropske unije delimo na skupnostno pravo (pravo Evropske skupnosti) in unijsko pravo (pravo drugega in tretjega stebra). V obeh primerih gre za hierarhijo pravnih aktov, ki jo lahko delimo na dve stopnji, in sicer primarno in sekundarno pravo.

Pravni red Evropske unije ima naslednja glavna vira:

- primarna zakonodaja,
- sekundarna zakonodaja.

Pomemben pravni vir so tudi mednarodni sporazumi in sodna praksa organov EU s pooblastili Sodišča Evropske unije in Splošnega sodišča. Ti dve instituciji zagotavljata splošno spoštovanje prava EU in sta pristojni za interpretacijo primarne in sekundarne zakonodaje. Članice in institucije EU zavezuje k enotnemu razumevanju in izvajanju pravnega reda.

2.1 PRIMARNA ZAKONODAJA

V primarno zakonodajo uvrščamo ustanovne pogodbe, na katerih temelji Evropska unija, vključno z vsemi spremembami in dopolnitvami ustanovitvenih pogodb in pogodbe o pristopu držav k Evropski uniji (Evropa, Pravni red, 2013). Temeljni dokumenti primarne zakonodaje so (Dolceta, 2013):

- Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti, podpisana v Rimu 25. 3. 1957;
- Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo, podpisana v Rimu 25. 3. 1957;
- Enotni evropski akt, podpisan v Luksemburgu 17. 2. 1986 in v Haagu 28. 2. 1986;
- Pogodba o Evropski uniji, podpisana v Maastrichtu 7. 2. 1992;
- Amsterdamska pogodba, ki spreminja Pogodbo o Evropski uniji, pogodbe o ustanovitvi Evropskih skupnosti in nekatere z njimi povezane akte, podpisana v Amsterdamu 2. 10. 1997;
- Pogodba iz Nice, ki spreminja pogodbo o Evropski uniji, pogodbe o ustanovitvi Evropskih skupnosti in nekatere z njimi povezane akte, podpisana v Nici 26. 2. 2001;
- Lizbonska pogodba, podpisana 13. 12. 2007 v Lizboni;
- Listina Evropske unije o temeljnih pravicah, podpisana 12. 12. 2000 in pravno zavezujoča z začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe.

2.2 SEKUNDARNA ZAKONODAJA

Sekundarna zakonodaja je skupek vseh normativnih aktov, ki jih sprejemajo institucije Evropske unije (uredbe, direktive, sklepi, priporočila in mnenja) po zakonodajnih postopkih, ki so predpisani v ustanovnih pogodbah (Evropa, 2013).

Uredba je v celoti zavezujoča in se v vseh državah članicah uporablja neposredno; namenjena je vsem. Ob izdaji dobi uredba neposredno pravno veljavo in ima enako pravno moč kot nacionalni zakon, brez posredovanja oblasti. Nacionalni zakon, ki morda nasprotuje določbam uredbe, izgubi svojo pravno veljavo in uredba prevlada nad njim (Evropa, 2013).

Direktiva je obvezen pravni akt in ima splošno veljavnost, saj določa pravne obveznosti za vse osebe znotraj EU in njihove državljane. Direktiva prepušča nacionalnim organom izbiro metod za uresničitev ciljev v okviru pravnih redov držav članic. Države članice so zavezane, da direktive prenesejo na zakonodajo na nacionalni ravni pravočasno in v popolni obliki, drugače se lahko v primeru sodne obravnave sklicujejo nanjo. Sklep je v celoti zavezujoč za vse, na katere je naslovljen.

Priporočilo je vir, s katerim lahko institucije ocenijo trenutni položaj ali dejstva, lahko izrazijo svoje mnenje ali podajo predlog za usmeritev. To storijo brez zakonske obveznosti do naslovnikov: države članice, državljane držav članic in druge institucije. Priporočilo pa ni pravno obvezujoče in nosi precejšno politično težo.

2.3 MEDNARODNI SPORAZUMI

Mednarodni sporazumi so vir prava Evropske unije, ki omogočajo razvoj političnih, gospodarskih in družbenih odnosov z ostalimi državami sveta. Gre za sporazume, ki so sklenjeni med državami ali organizacijami (subjekti mednarodnega prava), njihov cilj pa je vzpostavitev sodelovanja na mednarodni ravni. Ločimo (Evropa, 2013):

- mednarodne pogodbe s tretjimi državami ali mednarodnimi organizacijami,
- sporazume in konvencije med državami članicami.

2.3.1 SPORAZUMI S TRETJIMI DRŽAVAMI ALI MEDNARODNIMI ORGANIZACIJAMI

To so sporazumi, ki jih sklene Evropska unija sama ali skupaj z državami članicami; imenujemo jih tudi mešani sporazumi. Sporazumi s tretjimi državami ali mednarodnimi organizacijami so zavezujoči za EU in države članice in zahtevajo odgovornost na mednarodni ravni. Poznamo tri oblike takih sporazumov (Evropa, 2013):

- pridružitveni sporazumi (gospodarsko sodelovanje s finančno podporo EU),
- sporazumi o sodelovanju (zadevajo samo močno gospodarsko sodelovanje; to so sporazumi, ki povezujejo Evropsko unijo z državami Magreba¹, državami Mašrika² in Izraelom),
- trgovinski sporazumi – sporazumi na področju carinske in trgovinske politike, ki so sklenjeni s tretjimi državami; sem sodi Sporazum o ustanovitvi Svetovne trgovinske organizacije (WTO).

2.3.2 SPORAZUMI MED DRŽAVAMI ČLANICAMI

To so pravni akti, s pomočjo katerih države članice, ki so sklenile sporazum, rešujejo vprašanja. Čeprav so vprašanja povezana z dejavnostmi Evropske unije, institucije EU niso dobile pooblastil za sklenitev teh sporazumov. Taki sporazumi lahko omogočajo razširitev ozemeljskih meja in ukrepov za oblikovanje prava, ki bo enotno in na ravni Evropske unije.

2.4 SODNA PRAKSA

Sodna praksa pomeni pravila in načela, ki so se razvila v sodbah. Del sodne prakse je razlaganje prava, kar je delo sodišč pri odločanju v neki zadevi. Sodna praksa se objavlja na različne načine, in sicer (Evropska komisija, 2013):

¹ Alžirija, Maroko, Tunizija

² Egipt, Jordanija, Libanon, Sirija

- v pravni poročilih,
- v pravnih dnevnikih,
- na spletnih straneh sodišč,
- v pravnih podatkovnih zbirkah.

Sodbe in tudi mnenja sodišč pri odločanju razlagajo pravo, kasneje pa lahko druga sodišča citirajo sodbo kot precedenčni primer ali sodno prakso. Velik vpliv imajo sodne prakse predvsem na področjih, kjer zakonodaja ali pisani predpisi, sprejeti s strani zakonodajnega organa, ne veljajo. Iz tega sledi, da na nek način nastaja pravo in se ustvarja zakonodaja tudi na sodiščih.

V nekaterih državah je sodna praksa glavni ustvarjalec prava, sodne odločbe, izrečene na najvišjih sodiščih, pa veljajo kot predpisi in določajo pravila, ki jih lahko uporabijo v drugem podobnem pravnem sporu. Na drugi strani pa v nekaterih državah ni treba upoštevati pravil in načel sodne prakse.

3 NOTRANJI TRG

Glavni cilj Rimske pogodbe je bila vzpostavitev ekonomske integracije držav članic EGS. Ustanovitelji te skupnosti so kot obliko ekonomske povezanosti izbrali skupni trg. Skupni trg³ predstavlja temeljni steber celotne ideje evropskega združevanja. Skupni trg po 14. členu PES pomeni trg, na katerem se osnovni ekonomski dejavniki, blago, delavci in storitve, prosto pretakajo (Hojnik, 2009, str. 247).

Temelje za notranji trg je postavila PES, glavna naloga pa je oblikovanje notranjega trga, na katerem so odpravljene meje med državami članicami, kar zadeva pretok blaga, oseb, storitev in kapitala. Te štiri dimenzije je PES poimenovala »svoboščine«. Vzpostavitev carinske unije med državami članicami s strani PES pa pomeni prepoved carin in dajatev z enakim učinkom (Hojnik, 2009, str. 247).

Načela Rimske pogodbe so postavila pravni temelj skupnega trga, vendar z odpravo ovir: prepovedovala so diskriminacijo tujega blaga, storitev in kapitala. Vendar samo negativna integracija⁴ ni mogla zagotoviti skupnega trga, zato je bila potrebna tudi pozitivna integracija⁵, s katero bi približali pravne sisteme držav. V tem času je Sodišče ES veliko pripomoglo k nastanku notranjega trga, saj je spremenilo tako negativne kot pozitivne integracije. Sodišče ES je razglasilo tudi načelo vzajemnega priznavanja iz zadeve Cassis de Dijon 120/78⁶ (Hojnik, 2009, str. 248).

³ Enotni evropski akt je uporabil izraz enotni trg, v PES pa se uporablja izraz notranji trg.

⁴ Kreacija skupnega trga, odstranitev ovir za mednarodno trgovino in konkurenco.

⁵ Najbolj tipična okoljska in socialna politika.

⁶ Proizvod, ki je zakonito dan v promet v eni od držav članic, ima načeloma zagotovljen dostop do trga vseh drugih držav članic.

Kljub vsem ukrepom Sodišča ES pa so še vedno obstajale fizične ovire, zaradi katerih prost pretok oseb, storitev in kapitala ni bil mogoč. V sredini osemdesetih let so vse države članice soglašale z odpravo *staus quo ante*⁷ s spremembo Rimske pogodbe. Z nastankom notranjega trga naj bi države članice zmanjšale transakcijske stroške in vzpostavile ekonomijo obsega, poleg tega bi jih notranji trg zaščitil pred Japonsko in ZDA (Hojnik, 2009, str. 249).

Leta 1985 je Jacques Delors kot predsednik Komisije ES kot najpomembnejši cilj izpostavil dokončno vzpostavitev notranjega trga. Najprej je Komisija pripravila belo knjigo Dokončanje notranjega trga, kasneje so sprejeli okoli tristo aktov, ki so bili pomembni za končno uvedbo notranjega trga. 31. december 1992 velja kot mejnik v oblikovanju notranjega trga, vendar takrat notranji trg še ni bil popolnoma dokončan, saj se stalno dograjuje (Hojnik, 2009, str. 249).

Skupni trg je po Grilcu (2004) primarna carinska unija, v kateri produkcijski faktorji prosto krožijo. Poudarja, da morajo biti zagotovljene vse svoboščine v polni meri in da ne sme biti ena svoboščina bolj uporabljena kot druga.

Pogodba iz leta 1957 o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti (EGS) je pripomogla k odpravi carinskih ovir znotraj Skupnosti ter poenotenje carinske tarife za vse države zunaj EGS. Leta 1993 so bile s številnimi reformami odpravljene večinoma vse tehnične, pravne in birokratske ovire, in tako je bil oblikovan enotni trg. Danes je poenotenje notranjega trga eden izmed največjih dosežkov Evropske unije, saj lahko poljubno prestopamo meje držav članic in se v le-teh mirno gibamo.

Pomembni mejniki enotnega trga (Europarl, 2013):

- **1992:** Pogodba iz Maastrichta.
- **1993:** Enotni trg postane realnost za 12 članic EU (Belgija, Danska, Nemčija, Irska, Grčija, Španija, Francija, Italija, Portugalska in Velika Britanija), kar pomeni prost pretok ljudi, blaga, storitev in kapitala med njimi.
- **1995:** Del enotnega trga postanejo še Avstrija, Finska in Švedska; v skladu s schengenskim sporazumom odpravijo prve mejne nadzore.
- **2002:** Uvedba evra kot enotne valute.
- **2006:** Direktiva o storitvah na enotnem trgu.
- **2009:** V veljavo stopi Lizbonska pogodba (1. december).
- **2012:** 20. obletnica enotnega trga.

4 MIGRACIJSKA POLITIKA

Začetek ustanavljanja podlag za migracijsko politiko sega že v sedemdeseta leta prejšnjega stoletja, vendar pa je do pomembnejših premikov v smeri ustanovitve prišlo z

⁷ Stanje, kakršno je bilo pred vojno.

Amsterdamsko pogodbo (1997/1999), ki je pripomogla k razvoju skupnega potovalnega območja ter tudi že schengenskega območja brez mej. Vrhunec pogajanj je srečanje Evropskega sveta v Tampereju na Finskem leta 1999. Tam so predstavili smernice skupne migracijske politike EU, s potrditvijo leta 2004 z Akcijskim načrtom za udejanjenje Haaškega programa za obdobje 2005–2010⁸. To je pomembno predvsem za preprečevanje nezakonitih migracij in spodbujanje k zakonitim preseljevanjem, azilno politiko in integracijo državljanov tretjih držav.

Na področju migracijske in integracijske politike ter drugih specifičnih politik nacionalnih držav se ukrepi oblikujejo glede na določanje kategorij statusov migrantov, in sicer so te kategorije (Pajnik, 2009, str. 238):

- begunci,
- prosilci za azil,
- nedokumentirani migranti,
- »ilegalni« migranti,
- migranti iz tretjih držav,
- migranti, ki so se preselili zaradi združitve z družino.

5 ŠTIRI TEMELJNE SVOBOŠČINE NA NOTRANJEM TRGU EU

Po ustanovitvi notranjega trga so se razvile štiri svoboščine, in sicer: prost pretok ljudi, blaga, storitev in kapitala.

5.1 PROST PRETOK BLAGA

Po PEU (člen 28) EU zajema carinsko unijo, ki vključuje blagovno menjavo in prepoveduje carine pri uvozu in izvozu med vsemi državami članicami. Uvaja tudi skupno carinsko tarifo s tretjimi državami. Carine in vse dajatve pri uvozu in izvozu med državami članicami so prepovedane.

Prost pretok blaga je pomemben pri pospeševanju trgovine med državami članicami, pri razvoju konkurence znotraj EU, preskrbi s surovinami in polizdelki ter za zagotavljanje racionalnega razvoja proizvodnje.

Po PEU (člen 34) so prepovedane vse količinske omejitve med državami članicami, tako pri uvozu kot pri izvozu. Vendar pa ni izključena omejitev pri uvozu ali izvozu blaga v tranzitu, če je utemeljena v skladu z javno moralo, javnim redom ali varnostjo ter varovanjem zdravja in življenja ljudi, živali ali rastlin itd.

⁸ S Haaškim programom želi EU doseči kontinuiteto opredeljevanja in doseganja ciljev na področju razvoja, varnosti, pravic in krepitev območja svobode. Cilj tega programa je izboljšati zmogljivosti EU pri zagotavljanju temeljnih pravic in tudi preprečevanje in zatiranje terorizma. EU naj bi dosegla bolj celostno in uravnoteženo obravnavanje priseljevanja in sicer nadzor in prepoved nezakonitega nadzora. Akcijski načrt je dokument ki dopolnjuje Haaški program in podrobno opredeli naloge za doseganje ciljev iz Haaškega programa)

5.2 PROST PRETOK STORITEV

V EU so prepovedane vse omejitve svobode opravljanja storitev za vse državljane držav članic. Svoboda ustanavljanja za državljane ene države članice na ozemlju druge države članice obsega:

- pravico začeti in opravljati dejavnost kot samozaposlena oseba,
- pravico ustanoviti in voditi podjetje.

Za to pravico velja načelo enakega obravnavanja vseh državljanov Unije (Skubic 2008, str. 34). Storitve se praviloma opravljajo za plačilo, in sicer:

- dejavnosti industrijskega značaja,
- dejavnosti trgovinskega značaja,
- obrtne dejavnosti,
- dejavnosti samostojnih poklicev.

5.3 PROST PRETOK KAPITALA

Prost pretok kapitala pomeni, da lahko vlagatelji ponujajo svoj razpoložljivi kapital v državi, kjer so za to najugodnejši pogoji (Hojnik, 2009, str. 251).

Po PEU (63. člen) so prepovedane vse omejitve pretoka kapitala in plačil med državami članicami in tretjimi državami. Ta svoboščina je ena izmed temeljnih faktorjev, ki združuje evropske finančne trge. Ta svoboščina omogoča vsem državljanom držav članic, da svoj denar vlagajo in upravljajo v katerikoli drugi državi članici. Temeljne oblike pretoka kapitala so po Direktivi 88/361/EGS o izvedbi člena 63 PDEU (Hojnik, 2009):

- neposredne naložbe,
- naložbe z nepremičninami,
- operacije z vrednostnimi papirji, s katerimi se normalno trguje na trgu,
- operacije z enotami investicijskih skladov,
- finančna posojila in krediti,
- poročstva, zastavne pravice,
- osebni pretoki kapitala,
- finančni uvoz in izvoz finančnih sredstev.

5.4 PROST PRETOK LJUDI

Prost pretok oseb je pravica, ki je bila uveljavljena postopoma; najprej so imeli to pravico le delavci, sedaj pa imajo to pravico vsi državljani EU ne glede na njihovo gospodarsko

dejavnost. Prost pretok pomeni pravico do svobodnega gibanja na ozemlju Evropske unije.

Prost pretok ljudi se nanaša tudi na zmanjšanje administrativnih ovir in omogočanje državljanom EU ter njihovim družinskim članom, da se prosto gibljejo po ozemlju držav članic ne glede na državljanstvo. V drugi državi lahko živijo, delajo, študirajo ali se upokojijo. Poleg držav članic EU velja načelo prostega pretoka delavcev tudi z državami Evropskega gospodarskega prostora⁹ in Švicarsko konfederacijo (Prost pretok delavcev in storitev v EU, 2013).

Prost pretok ljudi pomeni odpravo kontrol na notranjih mejah, kar ureja Schengenski sporazum. Posledično ne smejo obstajati notranje meje ali kakršnekoli ovire pri pretoku oseb. To načelo se nanaša tudi na izvajanje storitev. Tako lahko podjetje s sedežem v neki državi članici izvaja svoje storitve v drugi državi članici brez delovnih dovoljenj in ne glede na državljanstvo.

5.4.1 PROST PRETOK DELAVCEV¹⁰

Temeljna določba svobodnega gibanja delavcev je napisana v 45. členu PEU (Knez, 2001, str. 302):

1. V skupnosti se zagotovi prosto gibanje delavcev.
2. Prosto gibanje vključuje odpravo vsakršne diskriminacije na podlagi državljanstva delavcev držav članic v zvezi z zaposlitvijo, plačilom in drugimi delovnimi in zaposlitvenimi pogoji.
3. Ob upoštevanju omejitev, utemeljenih z javnim redom, javno varnostjo in javnim zdravjem, zajema pravico:
 - sprejeti ponujeno delovno mesto;
 - se v ta namen na območju držav članic prosto gibati;
 - bivati v državi članici zaradi zaposlitve skladno z določbami zakonov ali drugih predpisov, ki urejajo zaposlovanje državljanov te države;
 - ostati na ozemlju države članice po prenehanju zaposlitve v tej državi pod pogoji, zajetimi v predpisih, ki jih pripravi Komisija.
4. Določbe tega člena se ne uporabljajo pri zaposlovanju v državni upravi.

⁹ Norveška, Liechtenstein, Islandija.

¹⁰ PEU ne definira pojma delavec, zato je Sodišče ES podalo definicija delavca. Delavec je vsaka oseba, ki je zaposlena za določen ali nedoločen čas, polni ali skrajšani delovni čas, lahko pa tudi sezonski, obmejni ali delavci, ki ponujajo storitve. Delo je izvrševanje učinkovitih in dejanskih aktivnosti, razen aktivnosti tako majhnega obsega, ki jih lahko označimo kot pomožne ali marginalne (zadeva Levin 53/81). Po Zakonu o delovnih razmerjih (ZDR-1) je delavec ali delavka vsaka fizična oseba, ki je v delovnem razmerju na podlagi sklenjene pogodbe o zaposlitvi (5. člen).

Določbe o prostem pretoku delavcev zagotavljajo vzpostavitev skupnega trga na področju delovne sile. Prost pretok ljudi je zelo pomemben tudi iz socialnega vidika, saj viša življenjski standard delavcev, hkrati pa pospešuje njihov socialni razvoj.

Skupine oseb v sklopu prostega gibanja oseb so (Grilc, 2001, str. 435):

1. Otroci v predšolski starosti in šoloobvezni otroci.
2. Šolajoči se in študirajoči v izobraževalnih programih.
3. Šolajoči se in študirajoči v programih poklicnega usposabljanja in šolanja.
4. Zaposleni v delovnih razmerjih.
5. Osebe, ki niso zaposlene (npr. ženske v času materinstva ne prostovoljno zaposleni in zaposlitveno nezmožni).
6. Upokojenci in trajno brezposelni.
7. Drugi družinski člani.
8. Druge pridobitno neudeležene osebe.

5.5 IZJEMA »PUBLIC SERVICE«

Kot sem pokazala, je definicija delavca razlagana široko in v prid delavca. Definicijo za koncept delavca mora podati Skupnost, tako je tudi pri opredelitvi delovnih mest v javnih službah. Na ta koncept države članice ne morejo vplivati in ga spreminjati. V zgodovini se je večkrat zgodilo, da so želele države članice uporabiti to izjemo, da bi delovno mesto v javnih službah prihranile za svoje državljane, zato je Evropsko sodišče uvedlo dva kriterija (Knez, 2004, str. 311):

1. pristojnosti in obveznosti določenega delovnega mesta morajo temeljiti na zakonu oziroma na predpisu javnega prava,
2. zasledovati morajo zaščito splošnega interesa države.

6 EVROPSKO DRŽAVLJANSTVO

Začetek evropskega državljanstva sega v leto 1992, ko se je z Maastrichtsko pogodbo uvedlo tudi evropsko državljanstvo.

Državljanstvo EU je samodejno dodeljeno vsakemu državljanu vseh držav članic in pomeni številne pravice in tudi obveznosti. Evropsko državljanstvo ne nadomešča državljanstva države članice, ampak ga dopolnjuje. Vsaka država članica mora postaviti pogoje za možnost pridobitve kot tudi izgubo državljanstva te države.

Področje državljanstva Unije posredno ali neposredno urejajo direktive in uredbe. Gre za izvedbene akte, ki urejajo določena področja. Primer takih aktov je Uredba Sveta št.

1612/68 z dne 15. oktobra 1968 o prostem gibanju delavcev Skupnosti (Trstenjak, 2008, str. 9).

Pravice, ki jih imamo kot državljani Evropske unije (Evropska komisija, 2013):

- pravica do prostega gibanja in prebivanja znotraj EU;
- volilna pravica in pravica do kandidiranja na volitvah v Evropski parlament ter na občinskih volitvah;
- pravica do zaščite s strani diplomatskih in konzularnih organov drugih držav EU;
- pravica predložiti peticijo Evropskemu parlamentu ali se pritožiti pri evropskem varuhu človekovih pravic,
- pravica obrniti se na katerokoli institucijo EU v enem od uradnih jezikov EU in v njem dobiti odgovor;
- pravica dostopa do dokumentacije Evropskega parlamenta, Evropske komisije in Sveta pod določenimi pogoji;
- pravica enakega dostopa do Civilne službe EU.

Izobraževanje

Unija po PEU spodbuja k razvoju izobraževanja in sodelovanju med državami članicami v želji po izboljšanju kakovosti študija.

Glavne dejavnosti Unije so (člen 165 PEU):

- razvijanje evropske razsežnosti v izobraževanju, zlasti s poučevanjem in razširjanjem jezikov držav članic;
- spodbujanje mobilnosti študentov in profesorjev, med drugim s spodbujanjem akademskega priznavanja diplom in študijskih obdobij;
- pospeševanje sodelovanja med izobraževalnimi zavodi;
- razvijanje izmenjave informacij in izkušenj glede vprašanj, ki so skupna izobraževalnim sistemom držav članic;
- spodbujanje razvoja izmenjave mladih ter izmenjave pedagoških in drugih strokovnih delavcev ter spodbujanje sodelovanja mladih v demokratičnem življenju v Evropi;
- spodbujanje razvoja izobraževanja na daljavo;
- razvijanje evropske razsežnosti v športu s spodbujanjem pravičnosti in odprtosti pri športnih tekmovanjih in sodelovanja med organi, odgovornimi za šport, ter z varovanjem telesne in moralne integritete športnikov, zlasti najmlajših«.

Po PEU poznamo tri osnovne kategorije oseb, ki imajo zakonsko pravico do izobraževanja.

Otroci in drugi družinski člani delavcev

Otroci delavca države članice, ki je zaposlen v drugi državi članici, imajo pravico do splošnega izobraževalnega sistema, pripravništva ali poklicnega usposabljanja. Države članice pa poskušajo nuditi čim boljše pogoje za uspešno izobraževanje in zagotoviti enakopraven položaj otrok. To velja tudi, če morajo starši zapustiti državo članico, otrok pa mora ostati in nadaljevati študij.

Delavci

Tudi delavci sami imajo pravico do izobraževanja v drugi državi članici. Tudi delavec mora imeti možnost in dostop do izobraževanja, in sicer pod enakimi pogoji kot domač delavec. Morajo pa biti zaposleni oziroma mora obstajati povezava med prejšnjim delom in študijem (Knez, 2004, str. 315).

Študenti

To kategorijo je razvilo Evropsko sodišče, ki razlaga, da so tudi tuji študenti upravičeni do enakopravnega obravnavanja pri izobraževanju. Poudarek je tudi na prepovedi vsakršne diskriminacije glede na državljanstvo (Knez, 2004, str. 316).

7 PRAVICA DO PREBIVANJA V TUJINI

7.1 PREBIVANJE V TUJINI DO TREH MESECEV

Vsi državljani EU imajo pravico prebivati v katerikoli drugi državi članici brez omejitev. V primeru prebivanja v drugi državi članici za obdobje, krajše od treh mesecev, potrebujemo samo veljavno osebno izkaznico ali potni list¹¹. Svoj prihod v drugo državo članico je treba prej prijaviti. Med časom prebivanja v drugi državi članici mora biti oseba enako obravnavana kot državljani države članice, predvsem na področju zaposlitve, plačila dela, dostopa do dela in vpisa v šolo. Prav tako to velja za turistične obiske. V izjemnih primerih lahko država članica izreče ukrep izгона, če oseba predstavlja resno nevarnost za javni red, varnost države ali javno zdravje (Tvoja Evropa, 2013).

7.2 PREBIVANJE V TUJINI VEČ KOT TRI MESECE

Delavci lahko v katerikoli državi članici EU prebivajo več kot tri mesece, če so zaposleni, samozaposleni ali so bili napoteni v drugo državo. Če med časom prebivanja v drugi državi članici izgubijo delovno mesto, se njihova pravica do prebivanja obdrži, prav tako pa se obdrži pravica do iskanja nove zaposlitve pod naslednjimi pogoji (Tvoja Evropa, 2013):

- če so začasno nezmožni za delo zaradi bolezni ali nesreče,
- če so se prijavili na pristojnem zavodu za zaposlovanje kot neprostoVOLjno brezposelni po tem, ko so bili:

¹¹ V primeru da s seboj nimamo osebne dokumenta nas lahko v nekaterih državah oglobijo ali celo začasno zadržijo, ne morejo pa izdati ukrepa izгона

- zaposleni več kot eno leto s pogodbo za nedoločen čas ali
 - zaposleni manj kot eno leto s pogodbo za nedoločen čas (v tem primeru bodo obdržali pravico do enake obravnave kot državljani zadevne države za vsaj še šest mesecev),
- začenjajo poklicno usposabljanje (če niso neprostoVOLjno brezposelni, mora biti usposabljanje povezano z njihovim prejšnjim delom).

Upokojenci lahko prebivajo državah članicah EU, če imajo ustrezno urejeno zdravstveno zavarovanje, kjer bivajo, in imajo zadosten prihodek, da se preživljajo sami in ne potrebujejo denarne pomoči.

Pred prihodom v drugo državo članico je potrebna prijava; dokler ima delavec izpolnjene pogoje za prebivanje, država ne more izreči zahteve za izgon. Ko pa pogojev ne izpolnjuje več, organi države članice zahtevajo, da oseba zapusti državo. Prav tako je možen izgon, če oseba predstavlja resno nevarnost za javni red in varnost države.

7.3 STALNO PREBIVALIŠČE

Ko delavec (ali upokojenec ali samozaposlena oseba) v drugi državi članici zakonito prebiva že pet neprekinjenih let, je upravičen do stalnega prebivanja v državi. Pomeni, da lahko v državi ostane neomejeno časa ne glede na (Tvoja Evropa, 2013):

- začasno odsotnost (manj kot šest mesecev na leto),
- daljšo odsotnost zaradi obveznega služenja vojaškega roka,
- eno odsotnost v dolžini 12 zaporednih mesecev zaradi pomembnih razlogov, kot so nosečnost in rojstvo otroka, huda bolezen, delo, poklicno usposabljanje ali napotitev na delo v drugo državo.

Pravico do stalnega prebivališča lahko oseba zgubi, če živi zunaj države več kot dve leti zapored. Upravičenost do stalnega prebivanja pa lahko nastopi prej, in sicer, če je delavec prekinil delo zaradi upokojitve, nezmožnosti za delo (neprekinjeno dve leti) ali nezmožnosti za delo zaradi nesreče na delovnem mestu ali poklicne bolezni. V teh primerih lahko oseba ostane v državi ne glede na dolžino predhodnega prebivanja.

Potrditev zahteve za stalno prebivališče daje delavcu enake pravice in ugodnosti, kot jih uživajo državljani države članice. Prav tako je možen izgon v primerih, kot veljajo tudi za bivanje v državi do treh mesecev in več kot treh mesecev, če oseba predstavlja nevarnost za javni red in varnost države.

8 SODBE NA PODROČJU PRETOKA LJUDI

8.1 SODIŠČE EVROPSKE UNIJE

Sodišče kot sodni organ skrbi za spoštovanje in razumevanje prava v vseh državah članicah in je v le-teh enotno uporabljeno. Skrbi tudi za enotno spoštovanje prava pri uporabi pogodb. Pristojno je tudi za razreševanje sporov med institucijami EU in državami članicami in med podjetji, posamezniki in organizacijami.

8.2 SODBA RUTILI

V sodbi gre za primer 36/75 Roland Rutili proti Ministru za notranje zadeve z dne 28. oktobra 1975.

Roland Rutili je bil italijanski državljan s prebivališčem in delom v Franciji. Delal je kot sindikalni funkcionar. Z odločbo mu je bilo prepovedano bivanje v nekaterih francoskih departmajih. Leta 1968 mu je tamkajšnje sodišče izdalo odločbo o odstranitvi iz ozemlja in nato odločbo, ki je določila, kje bo bival. Sodišče je ugotovilo, da je Rutili zaradi političnega in sindikalnega udejstvovanja v prejšnjih letih dobil tako odločbo in bil deležen delnega izгона. Predložitveno sodišče je njegovo udejstvovanje obravnavalo kot kršitev javnega reda – njegova prisotnost v departmajih naj bi bila nevarna. Oktobra 1970 mu je sodišče prepovedalo bivati na območju štirih departmajev, tudi na območju departmaja, kjer je živel s svojo družino. (Curia, 2013)

Najprej je treba razumeti, ali se upoštevanje omejitev, omenjenih v 45. členu PEU nanaša na splošne pravne akte ali tudi na posamične pravne akte. Splošni pravni akti so bili namreč sprejeti s strani vsake države članice, in določajo omejitve v zvezi s prostim gibanjem in bivanjem državljanov na svojem ozemlju. Posamični pravni akti so bili sprejeti na podlagi omenjenih splošnih pravnih aktov.

Po členu 45 PEU je treba zagotoviti prosto gibanje delavcev. Zahteva se odpravo vsakršne diskriminacije ne glede na državljanstvo delavca v zvezi z zaposlitvijo, plačilom in drugimi delovnimi in zaposlitvenimi pogoji. Sodišče navaja, da ima delavec pravico do prostega gibanja na območju države članice, v le-tej lahko biva in na območju le-te tudi ostane po prenehanju zaposlitve v njej. Pravica prostega gibanja pa se lahko omeji, če jo je mogoče utemeljiti z javnim redom, varnostjo in zdravjem.

Sodišče je odločilo, da država članica ne more teritorialno omejiti pravice bivanja, ampak se mora držati istih pravil na območju vseh držav članic. (Curia, 2013)

8.3 SODBA LEVIN

Zadeva 53/81 D. M. Levin in Staatssecretaris Van Justitie (državni sekretar za pravosodje) z dne 23. marca 1982.

Zadeva Levin je zelo pomembna za kasnejše razumevanje prostega pretoka delavcev. Levin je bil britanski državljan, ki je živel na Nizozemskem in je imel ženo, ki ni bila iz države članice. Žena je zaprosila za dovoljenje za prebivanje, vendar je bila njena prošnja

zavrnjena, ker je bila v tistem obdobju brezposelna. Gospa Levin je zopet to zavrnitev vložila ugovor pri državnemu sekretarju za pravosodje. Zatrjevala je, da ima dovolj premoženja, da preživi sebe in moža, poleg tega se je zaposlila za krajši delovni čas.

Državljan EGS z ugodnejšim statusom pomeni po nizozemski zakonodaji državljana države članice in/ali zajema tudi državljana države članice, ki na ozemlju druge države članice opravlja pridobitno dejavnost in zagotavlja storitve v obsegu, da zasluži manj, kot je v državi članici minimalni prihodek. Za postopek se sodišče vpraša tudi, ali je treba razlikovati med osebami, ki imajo poleg doseženega dohodka tudi druge prihodke iz premoženja ali iz zaposlitve njihovih zakoncev in osebami, ki nimajo takih dodatnih dohodkov.

Sodišče razsodi, da se pravica o prostem gibanju oseb nanaša tudi na državljana države članice, ki na ozemlju druge države članice opravlja dejavnost, ki zagotavlja nižji dohodek od tistega, ki v državi članici velja za minimalni dohodek. Ni pomembno, ali se delavec zadovolji z minimalnim prihodkom ali dopolnjuje z drugimi prihodki. Pogoji je, da opravlja dejavnost, ki je dejanska in prava. Nameni, ki so delavca pripravili do iskanja zaposlitve v drugi državi članici, pa so nepomembni, če tam opravlja ali želi opravljati dejansko in pravo dejavnost. (SVZ, 2013)

8.4 SODBA VAN DUYN

V sodbi gre za primer 41/74, Yvonne Van Duyn proti Home Office z dne 4. decembra 1974.

Yvonne Van Dyun je nizozemska državljanka, ki je želela delati v Veliki Britaniji kot tajnica v scientološki cerkvi. Vstop v državo ji je bil prepovedan, saj je tamkajšnje ministrstvo menilo, da je delovanje te cerkve družbeno nevarno, zato so želeli preprečiti širitev le-te. Ta primer je dvignil veliko prahu, saj se je po mnenju javnosti država obnašala diskriminatorno. Van Dyunova je poudarila, da je takšna odločitev v nasprotju z evropskim pravnim redom o prostem pretoku delavcev (45. člen PEU), sklicevala pa bi se lahko tudi na diskriminacijo na podlagi verskega prepričanja, kar je državljanska pravica, vendar to zajema šele kasneje ustanovljena Amsterdamska pogodba.

Sodišče je odločilo, da se posamezniki lahko sklicujejo na določbe direktive, če pa imajo direktive neposredni učinek, ni izključeno niti sklicevanje nanje pred nacionalnimi sodišči. Treba je razumeti, ali je pravica posameznika dovolj jasna, neposredna in nedvoumna. Namen določbe je omejiti disrekcijsko pristojnost državnih organov pri zavračanju tujih državljanov z željo zaposliti se v drugi državi članici. (SVZ, 2009)

8.5 SODBA KEMPF

Zadeva 139/85, R. H. Kempf proti Staatssecretaris van Justitie – državni sekretar za pravosodje (predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Raad van State, Haag), z dne 3. junija 1986.

Nemški državljani R. H. Kempf je septembra 1981 prišel na Nizozemsko, kjer je opravljal delo učitelja glasbe, in sicer s krajšim delovnim časom. V obdobju od oktobra 1981 do

julija 1982 je poučeval dvanajst ur tedensko, kar je znašalo 984 HFL bruto mesečne plače. Prejemal je tudi dodatno podporo, in sicer za Wet Werkloosheidsvoorziening (Zakon o nadomestilu za brezposelnost). To so nadomestila, ki se financirajo iz javnih sredstev in so namenjena osebam s statusom delavca. Zaradi bolezni je Kempf prejemal nadomestila iz naslova socialne varnosti, ker je bil nezmožen za delo, še vedno pa je prejemal prej omenjena nadomestila. (SVZ, 2013)

Novembra 1981 je Kempf zaprosil za dovoljenje za prebivanje na Nizozemskem, z namenom opravljati dejavnost kot zaposlena oseba. Njegova prošnja je bila zavrnjena, Kempf pa je vložil ugovor državnemu sekretarju za pravosodje, ki je tožena stranka v zadevi. Ugovor je bil prav tako zavrjen z obrazložitvijo, da stranka ni državljan EGS, ki bi mu pripadale ugodnosti in uveljavljanje pravice od prejemanja nizozemskih javnih sredstev, saj se ni bil sposoben preživljati z dohodki iz zaposlitve. Kempf je januarja 1983 vložil pritožbo na predložitveno sodišče.

V tem primeru se lahko vprašamo, ali je po zakonu pravica o prostem gibanju delavcev nerelevantna, če kot dodatek k dohodkom iz dejavnosti zaprosi za finančno pomoč, ki se pridobi iz javnih sredstev države članice. Po mnenju Kempfa dobivanje finančne pomoči ni sporno, saj opravlja dejavnost zaposlene osebe, ki je dejanska in prava pridobitna dejavnost in ne more izgubiti te lastnosti samo zaradi prejemanja socialne pomoči. Kot primer je navedel sodno prakso: sodbo z dne 27. marca 1985, *Hoeckx*, 249/83 in *Scrivner*, 122/84, Recueil 1985, str. 973 in str. 1027, po kateri je socialna pomoč ugodnost in jo je treba zagotoviti tako delavcem kot tudi državljanom drugih članic.

Po mnenju nizozemske in danske vlade dejavnost, ki ne zagotovi minimuma mesečne plače v državi članici, ni dejanska in prava pridobitna dejavnost, če oseba koristi socialno pomoč. Po praksi Sodišča spada prosto gibanje delavcev med temelje Skupnosti. Določbe, ki zadevajo pojma delavec in dejavnost zaposlene osebe, je treba razlagati široko, izjeme in odstopanje od načela o prostem gibanju pa ozko. Zato nekoga, ki opravlja dejansko in pravo dejavnost s krajšim delovnim časom, ne morejo izključiti iz uporabe določb samo zaradi prejema, ki je nižji od minimuma mesečne plače določene države članice.

Sodišče je razsodilo, da državljan države članice, ki na ozemlju druge države članice opravlja dejavnost, ki se šteje za dejansko in pravo, ne more biti izključen iz uporabe določb o prostem gibanju samo zaradi dodatka k dohodku, ki se financira iz javnih sredstev države članice. (SVZ, 2013)

8.6 SODBA MARTINEZ SALA

V sodbi gre za primer C-85/96, *María Martínez Sala* proti Freistaat Bayern z dne 12. maja 1998.

M. Martinez je španska državljanica s prebivališčem v Nemčiji od leta 1968. Do leta 1989 je imela različne službe, potem pa je začela prejemati socialno pomoč. Do maja 1984 je dobivala dovoljenja za bivanje, večinoma brez prekinitev, kar je bilo razvidno v dokumentih, ki so potrjevali njeno prošnjo za podaljšanje dovoljenja za bivanje. Leta 1993 (v tem obdobju ni imela dovoljenja za prebivanje) pa je zaprosila za otroški dodatek.

Sodišče je zavrnilo njeno prošnjo s pojasnilom, da ni imela nemškega državljanstva, ni imela pravice do bivanja ali dovoljenja za bivanje. M. Martinez Sala je vložila pritožbo zoper to sodbo.

Treba je razjasniti, ali je ugodnost dodatka za vzgojo otroka avtomatično podeljena osebam, ki izpolnjujejo določena merila, brez presoje osebnih potreb šteje za družinsko dajatev. Po sodbi 10. oktobra 1996 v združenih zadevah Höver in Zachow (C-245/94 in C-312/94, Recueil, str. I-4895) je sodišče razsodilo, da je ugodnost dodatka za vzgojo otroka zagotovljena in avtomatično podeljena osebam, ki izpolnjujejo določena merila in šteje za družinsko dajatev.

V tem primeru lahko vidimo, kako se en primer s podobnim sporom navezuje na drugega, na način povzemanja odločitev in podobne razsodbe.

Sodišče je odločilo, da se ji otroška pomoč dodeli, ker mora biti obravnavanje enakovredno. Tudi za državljane drugih držav članic ne zahtevajo potrdila o prebivališču, ampak zahtevajo le, da imajo v le-tej stalno ali začasno prebivališče. Odločilo je tudi, da je dodatek za vzgojo otroka avtomatično podeljen osebam, ki izpolnjujejo določena objektivna merila. (CURIA, 2013)

8.7 SODBA TOKI

Pri sodbi Toki gre za primer C-424/09, Christina Ioanni Toki proti Ypourgos Ethnikis paideias kai Thriskevmaton z dne 5. aprila 2011.

Ta sodba se nanaša na direktivo 89/48. Grška državljanka C. Toki je v Združenem kraljestvu pridobila dve diplomi na področju okoljskega inženirstva, in sicer *Bachelor of Engineering* in *Master of Science*. Leta 1999 se je zaposlila na univerzi v Portsmouthu kot raziskovalka, kjer je do 2002 delala na oddelku civilnega inženirstva. Poleg tega je tudi nudila pomoč dodiplomskim in podiplomskim študentom pri pripravi diplom, sodelovala z neko zasebno družbo, specializirano za tehnologijo za ravnanje z odpadki, in ocenjevala učinkovitost neke metode za ravnanje z odpadki. V Združenem kraljestvu poklic inženirja usmerja Engineering Council¹². Za opravljanje poklica inženirja članstvo v tej organizaciji ni nujno potrebno, je pa večina strokovnjakov na tem področju včlanjena in upošteva določena pravila organizacije. C. Toki se je kot pripravnica sicer vpisala v organizacijo, vendar ni postala njena polnopravna članica.

Poklic okoljskega inženirja je v Grčiji reguliran, zato je C. Toki zaprosila za priznanje pravice do opravljanja poklica okoljskega inženirja v Grčiji. Kot referenco je navedla kvalifikacije in poklicne izkušnje, ki jih je nabrala v Združenem kraljestvu. Ta odločba je bila zavrnjena, saj ni imela diplome inženirja v Združenem kraljestvu in ni bila polnopravna članica Engineering Councila, zaradi česar ni imela naziva *Chartered Engineer*.

¹² Engineering Council je zasebna organizacija v Združenem kraljestvu za inženirske stroke.

C. Toki se je na izrečeno odločbo pritožila pred sodiščem, saj je bila po njenem mnenju prošnja nezakonito zavrnjena, saj poklic okoljskega inženirja v Združenem kraljestvu ni reguliran, ima pa tudi vsa zahtevana dokazila in triletne poklicne izkušnje državi članici v zadnjih desetih letih.

Pri tem primeru je pomembna Direktiva 89/48, ki omenja, da ko nekega poklica ne regulira država članica, ampak določbe v praksi upravljajo člani zasebnih združenj ali organizacije, ki jih država članica potem prizna in sprejme pravila, ki jih člani organizacije upoštevajo. Za razumevanje primera opredelimo, kaj dejansko pomeni opravljene nekega poklica in nato razumeti, v katerih okoliščinah se poklic, v katerem so bile izkušnje, pridobljene v državi članici izvora, šteje enako poklicu, za katerega se prosi v državi članici gostiteljici.

Razsodba Sodišča: Da se lahko upoštevajo poklicne izkušnje, s katerimi prosilec utemeljuje prošnjo za opravljanje poklica, morajo biti izpolnjeni trije pogoji, in sicer (Cvira, 2012):

- izkušnje morajo obsegati zaposlitev vsaj dveh let s polnim delovnim časom v zadnjih desetih letih,
- delo je moralo biti trajno in redno,
- poklic, za katerega je bilo v državi članici gostiteljici zaproseno, mora biti pri izvajanju enakovreden v državi članici izvora. (Eur-Lex, 2013)

8.8 SODBA CASTEELS

Pri sodbi gre za primer C-379/09, Maurits Casteels proti British Airways plc z dne 10. marca 2011.

Casteels je bil od junija 1974 zaposlen pri družbi British Airways (BA), in sicer neprekinjeno. Bil je sicer v več državah članicah, ampak vedno zaposlen pri družbi BA: v Kraljevini Belgiji, Zvezni republiki Nemčiji in Francoski republiki. Z družbo BA ga je vezala splošna pogodba o zaposlitvi, ki je bila spremenjena glede na sedež podružnic v drugih državah. Marca 1988 je bilo določeno, da se bo Casteels vključil v dodatni pokojninski sistem družbe BA; ta je veljal v kraju njegove zaposlitve.

Ko je bil Casteels premeščen iz Bruslja v Düsseldorf, se je z družbo dogovoril, da bo imel enake pogoje za delo in enak položaj kot nemški delavci, ki so se pri BA zaposlili leta 1974. Vendar je bila tukaj določena izjema v zvezi z vključitvijo Casteelsa v sistem pokojninskega zavarovanja družbe v Nemčiji. Ta vključitev je začela veljati šele z začetkom opravljanja dela Casteelsa v podružnici BA v Düsseldorfu.

Družba BA v je postopku izpodbijala pravico Casteelsa do prispevkov dodatnega pokojninskega zavarovanja v času njegove zaposlitve v Nemčiji, saj naj bi leta 1991 prostovoljno zapustil službo pri podružnici BA v Düsseldorfu. Casteels je lahko uveljavljal le povračilo prispevkov, ki jih je vplačal sam in ne tistih, ki jih je vplačal delodajalec, v tem

primeru BA. Tako je bil položaj Casteelsa v smislu njegovih pravic do dajatev iz dodatnega pokojninskega zavarovanja manj ugoden, ker je bil zaposlen pri istem delodajalcu v več državah, kot pa če bi ves čas delal v Belgiji.

Kasneje je družba priznala, da bi lahko člen 7 (2) kolektivne pogodbe upoštevala pri Casteelsu; to pomeni, da prejema dajatve iz pokojninskega sklada ne glede na zapustitev službe pri delodajalcu. Sodišče je razsodilo, da se pri določitvi obdobja za pridobitev dokončnih pravic do dajatev iz dodatnega pokojninskega zavarovanja v neki državi članici ne upoštevajo leta zaposlitve, ki jih je delavec dopolnil na podlagi iste splošne pogodbe o zaposlitvi v podružnicah istega delodajalca v različnih državah članicah, in da se za delavca, ki je bil premeščen iz podružnice svojega delodajalca v neki državi članici v njegovo podružnico v drugi državi članici, šteje, da je na svojo željo zapustil službo pri tem delodajalcu (Curia, 2011).

8.9 SODBA LAND BADEN-WÜRTTEMBERG PROTI PANAGIOTISU TSAKOURIDISU

Zadeva C-145/09 Land Baden-Württemberg proti Panagiotisu Tsakouridisu z dne 23. novembra 2010.

Tsakouridis je bil rojen v Nemčiji leta 1978, od oktobra 2001 ima dovoljenje stalno prebivališče v Nemčiji. Od marca 2004 do sredine oktobra je imel na otoku Rodos (Grčija) stojnico s palačinkami. Potem se je vrnil v Nemčijo, kjer je delal od decembra 2004, sredi oktobra 2005 pa se je vrnil na Rodos, kjer je spet postavil stojnico s palačinkami. V letih od 1998 do 2002 je bil Tsakouridis večkrat obsojen, in sicer zaradi posesti prepovedanega prometa, hude telesne poškodbe in naklepne telesne poškodbe obsojen na plačilo denarne kazni. Amtsgericht Stuttgart (okrajno sodišče v Stuttgartu) je 22. novembra 2005 zoper Tsakouridisa izdalo mednarodni nalog za prijetje in tako je bil 19. novembra 2006 prijet na Rodosu, 19. marca 2007 pa je bil prepeljan v Nemčijo. 28. Avgusta 2007 ga je Landgericht Stuttgart (okrožno sodišče v Stuttgartu) obsodilo na šest let in šest mesecev zapora zaradi šestkratne nezakonite organizirane trgovine z večjo količino prepovedanih drog.

Regierungspräsidium Stuttgart je Tsakouridisu prepovedalo vstop in bivanje na nemškem ozemlju in mu zagrozilo z izgonom v Grčijo. Menilo je, da osebno obnašanje Tsakouridisa pomeni resnično grožnjo javnemu redu, saj so bila kazniva dejanja, ki jih je storil na področju prepovedanih drog zelo huda in obstajala je ponovitvena nevarnost. Po vloženi tožbi Tsakouridisa je sodišče ugotovilo, da je imel samo manjšo vlogo pri organizirani združbi in je bil vpleten v kriminalna dejanja zaradi svojih družinskih obveznosti; zaradi odraščanja in šolanja v Nemčiji ni bilo nevarnosti za javni red. Razsodili so, da izguba pravice vstopa in prebivanja v Nemčijo ni bila sorazmerna. Sodišče je navedlo še, da Tsakouridis živi v Nemčiji že deset let, in da zaradi bivanja v Grčiji ni izgubil svoje pravice do stalnega prebivanja. Dežela Land Baden je na to odločbo vložila tožbo.

Pri odločanju se postavijo vprašanja: Pod katerimi pogoji se ponovno izgubi pravica do povečane stopnje varstva pred izgonom? Ali je treba v tem kontekstu ustrezno uporabiti znake dejanskega stanja za izgubo pravice do stalnega prebivališča?

Sodišče je razsodilo, da je treba ugotoviti, ali je državljan EU v državi članici gostiteljici prebival deset let pred izdajo o izgonu, saj to povečuje stopnjo varstva pred izgonom. Treba je upoštevati vse upoštevane okoliščine, zlasti trajanje posamične odsotnosti osebe ter skupno trajanje in pogostost teh odsotnosti ter seveda razloge, ki so vodili k temu, da je oseba zapustila državo članico, in sicer, ali gre oseba v drugo državo članico iz osebnih, družinskih ali poklicnih interesov. Razsodilo je tudi, da je lahko boj proti kriminaliteti povezan s trgovino z drogami in hudodelskimi združbami ter spada pod pojem nujni razlogi javne varnosti, s katerimi lahko opraviči izgon iz države članice. (Eur-Lex, 2013)

8.10 SODBA SECRETARY OF STATE FOR WORK AND PENSIONS PROTI TAOUS LASSAL

Zadeva C-162/09 Secretary of State for Work and Pensions proti Taous Lassal z dne 7. oktobra 2010.

T. Lassal je francoska državljanica, ki je januarja 1999 prišla v Združeno kraljestvo z namenom iskanja zaposlitve. V obdobju do septembra 1999 do februarja 2005 je v državi članici delala ali iskala zaposlitev. T. Lassal je februarja 2005 zapustila Združeno kraljestvo in odšla nazaj v Francijo obiskat svojo mati. Tam je ostala deset mesecev, decembra 2005 pa se je vrnila nazaj v Združeno kraljestvo in ponovno iskala delo. V obdobju od januarja do novembra 2006 je prejela nadomestilo za brezposelnost. Novembra 2006 je zaradi nosečnosti zaprosila za socialno pomoč. Njena prošnja je bila zavrnjena, saj naj ne bi imela pravice do prebivanja v Združenem kraljestvu. T. Lassal je vložila pritožbo zoper odločitev, ki je bila 2007 razrešena v njen prid, saj naj bi imela pravico do stalnega prebivališča:

Člen 7, (1) do (3), Direktive 2004/38 določa (Eur-lex, 2013):

Vsi državljani Unije imajo pravico prebivati na ozemlju druge države članice v obdobju, daljšem od treh mesecev, če:

- (a) so delavci ali samozaposlene osebe v državi članici gostiteljici ali
- (b) imajo dovolj sredstev zase in za svoje družinske člane, da med njihovim prebivanjem ne bodo postali breme sistema socialne pomoči v državi članici gostiteljici in če imajo celovito zavarovalno kritje za primer bolezni v državi članici gostiteljici ali
- (c) so vpisani v zasebno ali javno ustanovo, ki jo država članica gostiteljica pooblasti ali financira na osnovi svoje zakonodaje ali upravne prakse, prvenstveno z namenom, da študirajo, kar vključuje poklicno usposabljanje, in
 - imajo celovito zavarovalno kritje za primer bolezni v državi članici gostiteljici in zagotovijo ustreznemu nacionalnemu organu, z izjavo ali na kakšen drug enakovreden

način, ki ga lahko izberejo, da imajo dovolj sredstev zase in za svoje družinske člane, da med njihovim prebivanjem ne bodo postali breme sistema socialne pomoči v državi članici gostiteljici, ali

(d) so družinski člani, ki spremljajo ali so se pridružili državljanu Unije, ki izpolnjuje pogoje, navedene v točkah (a), (b) ali (c).

Sodišče je razjasnilo, da vsak državljan EU uživa pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, kjer se upoštevajo omejitve in pogoji določen v PEU. Upoštevajo se tudi ukrepi za njeno izvajanje. Sodišče je tudi poudarilo, da je pravica do stalnega prebivališča ključni element za spodbujanje socialne kohezije¹³, ki je bila določena, da bi se krepil občutek državljanstva Unije. Razlaga, da je za pridobitev pravice do stalnega prebivališča treba upoštevati obdobje petih let zakonitega prebivanja.

Sodišče je razsodilo, da je treba obdobje petih let neprekinjenega zakonitega prebivanja v državi članici upoštevati v namen pridobitve pravice stalnega prebivališča. Na pridobitev pravice do stalnega prebivališča v državi članici ne morejo vplivati odsotnosti iz države članice gostiteljice, ki trajajo manj kot dve leti zapored.

8.11 SODBA ALEXANDER HENGARTNER IN RUDOLF GASSER PROTI LANDESREGIERUNG VORARLBERG

Zadeva C-70/09, Alexander Hengartner in Rudolf Gasser proti Landesregierung Vorarlberg.

Hengartner in Gasser sta švicarska državljana, ki sta januarja 2002 skupaj z lavsko organizacijo sklenila pogodbo za zakup lovišča v Avstriji, in sicer za dobo šest let. Po dogovoru je bila letna zakupnina 10.900 EUR za 1598 hektarjev veliko lovišče. Stranki sta redno hodili na ozemlje Predarlske, območje zakupljenega lovišča. Davčni urad dežele Predarlske je aprila 2002 Hengartnerju in Gasserju odmeril davek na lov v višini 35 % osnove za odmero. Tožeči stranki sta vložili pritožbo, ki je bila zavrnjena na osnovi uporabe višje davčne stopnje v skladu z nacionalno ureditvijo. Tožeči stranki sta zadevo predložili Verwaltungsgerichtshof in se sklicevali na kršitev njunih pravic na področju ustanavljanja in enakega obravnavanja državljanov EU ne glede na državo članico, iz katere prihajajo. Poudarjata, da je lov tako kot kmetijstvo in ribištvo gospodarska dejavnost, saj se ustreljena divjad prodaja v Avstriji. Zato v izogib diskriminatornega ravnanja na podlagi državljanstva menita, da bi moral davčni urad odmeriti 15 % davčno stopnjo. Urad je kot odgovor na zahtevo izjavil, da je treba lov obravnavati kot šport, ki ne ustvarja trajnih prihodkov, ne pa kot gospodarsko dejavnost.

Tako se lahko vprašamo: Ali je lovska dejavnost, če je ustreljena divjad prodana na nacionalnem ozemlju, dejavnost samozaposlene osebe, tudi če z njo ne ustvarja dobička?

¹³ Sposobnost družbe, da zagotovi blaginjo vsem njenim članom, zmanjšuje tveganja in odpravlja polarizacijo (MDDSZ, 2013).

Pomembno pri tej sodbi je, da je pravica o svobodi ustanavljanja dodeljena le državljanom držav članic EU, kar pa Švica ni. Sodišče želi vedeti, ali je po določbah Sporazuma prepovedano, da država članica naloži plačilo regionalnega davka švicarskim državljanom, če se zanje uporabi višja stopnja davka od tiste, ki velja za državljane držav članic.

Na koncu je sodišče razsodilo, da določbe Sporazuma med Evropsko skupnostjo in državami članicami ter Švicarsko konfederacijo o prostem pretoku oseb ne nasprotujejo drugačni obravnavi državljana ene pogodbenice, ki je prejemnik storitev na ozemlju druge države, in države članice EU, ki ima enakopravne pogoje v vseh državah članicah. (Eur-Lex, 2013)

8.12 SODBA DE CUYPER

Zadeva C-406/04, Gérald De Cuyper proti Office national de l'emploi (v nadaljevanju ONEM) z dne 18. julija 2006.

Belgijski državljan G. De Cuyper je bil zaposlen v Belgiji do marca 1999, kasneje pa je bil upravičen do nadomestil za brezposelnost. Pri rutinski preiskavi so organi ugotovili, da se dejansko stanje ne ujema z njegovo izjavo o prebivališču. De Cuyper je dejal, da prebiva v Belgiji, v resnici pa je prebival v Franciji. Po njegovih besedah se je v Belgijo vračal. Organa, ki zagotavlja izplačevanje nadomestil za brezposelnost, ni obvestil o spremembi prebivališča. ONEM je De Cuyperja obvestil o prekinitvi prejemanja nadomestila za brezposelnost, hkrati pa zahteval vračilo denarnega nadomestila izplačanega od datuma, ko ni več prebival v Belgiji.

De Cuyper je odločbo izpodbijal pred predložitvenim sodiščem. Tukaj je glavni problem nasprotujočim določbam Pogodbe o Evropski uniji, ki določa pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju druge države članice in določbi nacionalnega prava, ki določa dejansko bivanje kot pogoj za prejemanje nadomestila za brezposelnost. Nadomestilo je po teh določbah dodeljeno brezposelnim osebam, starejšim od 50 let, ki se jim ni treba prijaviti kot iskalci zaposlitve. Najprej je treba določiti naravo nadomestila, saj je nadomestilo mogoče šteti kot dajatev socialne varnosti, če se ga dodeli na podlagi zakonsko opredeljenega položaja.

Po Uredbi št. 1408/71 ni prepovedano, da država članica zahteva dejansko bivališče v zadevni državi članici za prejemanje nadomestila. V zadevi je določitev pogoja dejanskega bivališča le potreba po nadzoru položaja brezposelnih oseb, tako na področju poklica kot tudi družinskega položaja. To pomeni možnost ONEM, da preverja, ali se je položaj upravičenca spremenil v toliko, da bi to vplivalo na dodelitev dajatve. Belgijski organi so zahtevo po pogojenem dejanskem bivališču utemljili s potrebo po nadzoru spoštovanja zakonov in potrebo po ugotovitvi, ali se je položaj osebe spremenil v toliko, da vpliva na dodelitev dajatve.

Pravica do prostega gibanja in prebivanja na območju vseh držav članic ne nasprotuje pogoju dejanskega bivanja, ki se v postopku uporablja in je določen za brezposelno

osebo, starejšo od 50 let, ki ni dolžna dokazovati svoje razpoložljivosti na trgu dela, za hranitve pravice do nadomestila za brezposelnost. (CURIA, 2013)

8.13 SODBA TAS-HAGEN

Zadeva C-192/05, K. Tas-Hagen in R. A. Tas proti Raadskamer WUBO van de Pensioenen Uitkeringsraad.

K. Tas-Hagen je bila rojena v Nizozemski Indiji leta 1943, leta 1954 je prišla na Nizozemsko, 7 let pozneje pa je pridobila nizozemsko državljanstvo. Leta 1987 je postala nesposobna za delo, prekinila poklicno dejavnost in se preselila v Španijo.

V času, ko je živela na Nizozemskem, je vložila zahtevek za periodični prejemek in odškodnino za plačilo raznih ukrepov. V zahtevku je pojasnila težave z zdravjem, ki jih je imela zaradi dogodkov v Nizozemski Indiji med japonsko okupacijo. Njen zahtevek je bil zavržen, saj po zdravnikovih besedah ni utrpela nobenih okvar, ki bi pomenile stalno invalidnost, in je zato ni mogoče šteti za civilno žrtev vojne v smislu WUBO¹⁴. K. Tas-Hagen se na to odločitev ni pritožila. Leta 1999 je K. Tas-Hagen vložila nov zahtevek za pridobitev statusa civilne žrtve vojne in s tem pravico do prejemka in dodatka za kritje stroškov za izboljšanje življenjskih razmer. Zahtevek je bil ponovno zavržen, vendar so se leta 1998 začele uporabljati nove smernice za ugotavljanje trajne invalidnosti; po mnenju zdravnikov je bil stranki priznan status civilne žrtve vojne. V času vložitve zahtevka pa je stranka živela v Španiji – tako so ugotovili, da pogoj teritorialnosti, ki ga določa WUBO, ni bil izpolnjen. Ugovor, ki ga je stranka vložila proti odločbi, je bil zavržen.

Tas je bil rojen v Nizozemski Indiji leta 1931, kasneje se je preselil na Nizozemsko. V obdobju od leta 1951 pa do 1971 je imel indonezijsko državljanstvo, leta 1971 pa je pridobil nizozemsko državljanstvo. Leta 1983 je Tas prenehal delati kot uslužbenec občine Den Haas, saj je bil spoznan za stoddstotnega invalida iz psihičnih razlogov. 4 leta pozneje se je preselil v Španijo.

Let 1999 je vložil zahtevek na podlagi WUBO za dodelitev prejemka za dodatek za izboljšanje življenjskih razmer. Njegov zahtevek je bil zavržen, čeprav je stranka imela status civilne žrtve vojne, vendar niso bili izpolnjeni pogoji teritorialnosti v času vložitve zahtevka. Zavržen je bil tudi ugovor, ki ga je Tas vložil zoper odločbo.

Tas-Hagen in Tas sta vložila tožbo, Centrale Raad van Beroep je prekinilo odločanje in zadevo predalo Sodišču. Tožeča imata kot državljana Nizozemske status državljanov Unije in s tem pravico do prostega gibanja in bivanja na ozemlju držav članic. Z izbiro živeti v Španiji sta pridobila omenjeno pravico. V času vložitve zahtevka sta prebivala v Španiji, zato sta bila njuna zahtevka zavržena.

WUBO zahteva, da morajo imeti stranke, ki vložijo zahtevek, dejansko bivališče na Nizozemskem. To pomeni, da je pravica o prostem gibanju na območju katerekoli druge

¹⁴ WUBO (Wet Uitkeringen Burger Oorlogsslachtoffers) je Zakon o prejemkih za civilne žrtve vojne v letih 1940-1945

države članice vplivala na možnost pridobitve omenjenega prejemka in da nacionalni zakon odvrta državljane Evropske unije od koriščenja pravice do prostega gibanja.

Člen 18(1) ES nasprotuje nacionalni ureditvi, ki zahteva, da ima prosilec za prejemanje dodatka za civilne žrtve vojne v času vložitve zahtevka dejansko prebivališče na Nizozemskem. Nasprotovanje ureditvi države članice, ki pomeni zavrnitev zahtevka za dodelitev prejemka za civilne žrtve vojne, če je stranka v času vložitve zahtevka ni imela prebivališča v tej državi ampak na ozemlju druge države članice. (Eur-Lex, 2013)

8.14 ZDRUŽENA PRIMERA MORGAN PROTI BEZIRKSREGIERUNG KÖLN IN BUCHER PROTI DÜREN

Združeni zadevi C-11/06 in C-12/06, Rhiannon Morgan (C-11/06) proti Bezirksregierung Köln in Iris Bucher (C-12/06) proti Landrat des Kreises Düren z dne 23. oktobra 2007.

R. Morgan je rojena leta 1983 v Nemčiji z nemškim državljanstvom. Po končani srednji šoli je eno leto živela v Veliki Britaniji, kjer je delala kot *au pair*. Od leta 2004 je v Bristolu v Veliki Britaniji študirala uporabno genetiko. V letu 2004 je zaprosila za pomoč pri usposabljanju pri Bezirksregierung Köln. V Nemčiji njena smer študija ni bila na voljo. Njena prošnja je bila zavrnjena, saj ni izpolnjevala pogojev za pridobitev pomoči pri usposabljanju zaradi študija izven njene države. Razloga sta nenadaljevanje vsaj enoletnega študija, ki ga je začela v Nemčiji, in pogoj, da mora biti študij zunaj Nemčije nadaljevanje usposabljanja, ki je v Nemčiji trajalo vsaj eno leto. Pritožba je bila s strani Bezirksregierung Kölna zavrnjena, R. Morgan je vložila tožbo.

I. Bucher je nemška državljanka, ki je od leta 2003 študirala delovno terapijo na Nizozemskem v mestu Heerlen, ki je blizu meje z Nemčijo. Do leta 2003 je živela v Nemčiji, nato pa se je s partnerjem preselila v stanovanje v kraju, ki ga je prijavila kot stalno bivališče. Iz tam se je vozila v Heerlen. Leta 2004 je pri Landrat des Kreises Düren zaprosila za pomoč pri usposabljanju zaradi študija na Nizozemskem. Njena prošnja je bila zavrnjena, saj ni izpolnjevala pogojev BaföG¹⁵, stalno prebivališče pa si je po njenih besedah uredila na mejnem območju le zaradi strokovnega usposabljanja. Vložena je bila tožba.

Pri obeh primerih sta bili tožbi vloženi pri Verwaltungsgericht Aachen, ki postavi vprašanje, ali si zakonodaja ES in BaföG nasprotujeta pri pridobitvi pomoči pri usposabljanju zaradi študija v državi članici, ki ni Zvezna republika Nemčija. Pogoj za pridobitev pomoči je po pogodbi o ES:

- da so se vsaj eno leto ali več usposabljali v državi članici prebivališča,
- da nadaljujejo isto usposabljanje v drugi državi članici.

Stranki se sklicujeta na to, da v svoji državi nimata možnosti svoje smeri študija uporabne genetike in delovne terapije, zato ne moreta dobiti pomoči pri usposabljanju zaradi študija. Po besedah nemške vlade omejena pravica do prostega gibanja in prebivanja

¹⁵ Bundesausbildungsförderungsgesetz (BaföG) – Sistem pomoči študentom v Nemčiji

zaradi pogoja prve stopnje študija ni bila upoštevana, če so omejitve, ki obstajajo, sorazmerne in utemeljene. Države članice morajo v primeru pristojnosti pri določevanju vsebine poučevanja in organiziranju sistema poučevanja spoštovati pravo Skupnosti in določbe o prostem gibanju in prebivanju na ozemlju vseh držav članic. Pomembno je tudi upoštevati omejitve pravic, ki jih narekuje nacionalna zakonska ureditev (po zgledu sodbe *Tas Hagen in Tas*). Če država članica določi nek sistem študija, s tem pomoč pri usposabljanju in pravico uporabe le-te študentom, ki študirajo v drugi državi članici, mora poskrbeti tudi, da pogoji dodeljevanja pomoči ne omejujejo pravice gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic. Ugotovljeno je, sta R. Morgan in I. Bucher, ki sta začeli visokošolsko izobraževanje v državi članici, ki ni Zvezna republika Nemčija, upravičeni do pomoči pri usposabljanju, vendar pogoj prve stopnje študija velja le v primeru opravljanja študija zunaj nemškega ozemlja.

Omejevalni učinki so lahko utemeljeni le, če temelji na preudarkih v splošnem interesu, kar pa ne sme biti odvisno od državljanstva omenjenih oseb in mora biti sorazmerno s ciljem.

Po mnenju *Bezirksregierung Köln* naj bi se pomoč dodelila le študentom, ki so pri svojem študiju uspešni, hitri in učinkoviti. Po besedah nemške vlade je namen njihovega sistema pomoči pri usposabljanju spodbuda študija v drugih državah članicah in ne v Nemčiji.

Sodišče je razsodilo, da člena Evropske skupnosti nasprotujeta pogoju. Pomoč pri usposabljanju zaradi študija v državi članici, ki ni država, katere državljani so študentje, pripada študentom, ki nadaljujejo upodabljanje, ki je v državi, katere državljani so študentje, trajalo vsaj eno leto. (Curia, 2013)

9 POVZETEK SODB

Pri obravnavanju sodb smo lahko z različnih vidikov dokazali, kako se kaže po zakonu določena ena izmed štirih temeljnih svoboščin, prost pretok ljudi. Gre za odpravo vsakršne diskriminacije ne glede na državljanstvo delavca v zvezi z zaposlitvijo, plačilom in drugimi delovnimi in zaposlitvenimi pogoji. Po navedbah Sodišča ima delavec pravico do prostega gibanja na območju države članice; v njej se lahko giba in tudi ostane po prenehanju zaposlitve. Pri primeru *Rutili* je najpomembnejša odločitev sodišča, da država članica ne more teritorialno omejiti pravice bivanja, ampak se mora držati istih pravil na območju vseh držav članic. Pri razsodbi zadeve *Levin* lahko izpostavimo, da se pravica o prostem pretoku delavcev nanaša tudi na opravljanje dejavnosti, ki zaposleni osebi zagotavlja nižji dohodek od tistega, ki v državi članici velja za minimalni dohodek. Pomembno vprašanje dotične sodbe pa je, ali je pomembno razlikovati med osebami, ki prejemajo dodaten zaslužek in med osebami, ki nimajo dodatnih zaslužkov. Pri primeru *Kempf* gre za pravico prejemanja dodatne finančne pomoči, kjer je sodišče odločilo, da državljan države članice, ki na ozemlju druge države članice opravlja dejavnost, ki se šteje za dejansko in pravo, ne more biti izključen iz uporabe določb o prostem gibanju samo zaradi dodatka k dohodku, ki se financira iz javnih sredstev države članice.

Zelo pomemben primer, ki je vplival na oblikovanje zakonov, je tudi sodba Martinez Sala, kjer državljanica druge države članice zaprosi za otroški dodatek. Pri tem lahko omenimo, da je ugodnost dodatka otroške pomoči avtomatično podeljena osebam, ki izpolnjujejo določena merila. Sodišče je razsodilo, da se ji otroška pomoč dodeli, ker mora biti obravnavana enako kot državljani države članice. Pri sodbi Casteels je razvidno neenakopravno obravnavanje delavcev pri isti družbi in neopravičenost prejemanja prispevkov dodatnega pokojninskega zavarovanja v času zaposlitve v drugi državi. Pri primeru Tsakouridis gre za vprašanja osebnega obnašanja in v preteklosti obsojene osebe, njenega izгона ter prepoved vstopa v državo članico zaradi možnosti ponovitvene nevarnosti in ogrožitev javnega reda. Rzsodba razjasni, da je treba v takem primeru upoštevati vse dejavnike, tako trajanje posamične odsotnosti osebe ter tudi dobo bivanja v državi članici pred izdajo o izgonu.

Pri primeru švicarskih državljanov pa gre za nepravilno obdavčenje s strani države in s tem neenakopravno obravnavanje, saj je lov gospodarska dejavnost. Pri tem primeru je treba izpostaviti, da je pravica o svobodi ustanavljanja dodeljena le državljanom držav članic, kar pa Švica ni. Na koncu je sodišče razsodilo, da določbe Sporazuma med Evropsko skupnostjo in državami članicami ter Švicarsko konfederacijo o prostem pretoku oseb ne nasprotujejo drugačne obravnave državljanov ene pogodbenice, ki je prejemnik storitev na ozemlju druge države, in države članice EU, ki ima enakopravne pogoje v vseh državah članicah.

Pri sodbi De Cuyper gre za belgijskega državljanca, ki je prejemal nadomestilo za brezposelnost, kasneje pa so ugotovili, da se njegovo dejansko prebivališče ne ujema s tistim, ki ga je navedel. Pri tej sodbi lahko opazimo nasprotujoče določbe zakonodaje Pogodbe o Evropski uniji na eni strani in določbam nacionalnega prava na drugi strani. Pogodba o ES določa prosto gibanje in prebivanje na ozemlju vseh držav članic, medtem ko nacionalno pravo določuje dejansko bivanje kot pogoj za prejemanje nadomestila. Pravica do prostega gibanja in prebivanja na območju vseh držav članic ne nasprotuje pogoju dejanskega bivanja, kot je ta, ki se v postopku uporablja in je določen za brezposelno osebo, starejšo od 50 let in ni dolžna dokazovati svoje razpoložljivosti na trgu dela, za hranitve pravice do nadomestila za brezposelnost.

Pri Sodbi Tas-Hagen gre za Nizozemko, ki je najprej živel v Nizozemski Indiji, kasneje na Nizozemskem in na koncu v Španiji. Želela je pridobiti prejemek in odškodnino za težave z zdravjem, ki so posledica dogodkov v Nizozemski Indiji v času japonske okupacije. Po načelih WUBO mora stranka, ki vložil zahtevo, v času vlaganja živeti v državi, tako da ni bil izpolnjen pogoj teritorialnosti. R. A. Tas se je rodil v Nizozemski Indiji in se kasneje preselil na Nizozemsko, nazadnje pa v Španijo. Spoznan je bil za stoddotnega invalida iz psihičnih razlogov. Vložil je zahtevek za izboljšanje življenjskih razmer, vendar je bil zahtevek zavrnjen zaradi neizpolnitve teritorialnih pogojev, čeprav je bil žrtev vojne. Čeprav imata oba pravico do prostega gibanja in bivanja, pa se zakon ne ujema z WUBO, ki zahteva, da stranke vložijo zahtevek z bivališčem na Nizozemskem. Pomeni, da ES zopet nasprotuje nacionalni ureditvi, ki zahteva, da ima prosilec za prejemanje dodatka za civilne žrtve vojne v času vložitve zahtevka dejansko prebivališče na Nizozemskem.

Pomemben je tudi združen primer Morgan proti Bezirksregierung Köln in Bucher proti Düren, pri katerem gre za študentki, ki sta šli študirat v drugo državo članico, saj v njuni državi ni bilo njune smeri študija. Tam sta zaprosili za pomoč pri usposabljanju zaradi študiranja. Pri obeh je bila prošnja zavrnjena, saj nista izpolnjevali pogojev BaföG, ki zahteva, da se vsaj eno leto ali več usposablja v državi članici prebivališča in da nadaljuje isto usposabljanje v drugi državi članici, čeprav v svoji državi nimata možnosti takšnega študija. Tako je Sodišče razsodilo, da člena Evropske skupnosti nasprotujeta pogoju. Pomoč pri usposabljanju zaradi študija v državi članici, ki ni država, katere državljani so študentje, pripada študentom, ki nadaljujejo usposabljanje, ki je v državi, katere državljani so študentje trajalo vsaj eno leto.

10 SCHENGENSKI SPORAZUM

Schengen ali Schengenski sporazum se v strokovnem žargonu uporablja za vse mednarodne sporazume, podpisane v vasici Schengen v Luksemburgu. Schengen pomeni odpravo mejne kontrole na notranjih mejah med državami, ki so pogodbo podpisale. Sporazum določa skupna pravila za kontrolo na zunanjih mejah. Osnovo za vzpostavitev schengenskega območja predstavljajo Schengenski sporazum, Schengenska konvencija ter Schengenski informacijski sistem (v nadaljevanju SIS).

Prvi sporazum¹⁶ je bil podpisan 14. junija 1985 med Belgijo, Nizozemsko, Luksemburgom, Nemčijo ter Francijo. Države so želele zagotoviti hitrejši in bolj učinkovit pretok oseb, zato so se odločile za odpravo mejnih kontrol. 19. junija 1990 so države podpisnice prvi sporazum dopolnile s podpisom Konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma¹⁷, ki je začela veljati 1. septembra 1993. S podpisom te konvencije so bile odpravljene mnoge tehnične težave, vzpostavljena pa je bila skupna baza podatkov: Schengenski informacijski sistem.

Podpisnice prvega dela sporazuma so leta 1955 skupaj s Portugalsko in Španijo vzpostavile schengensko območje. Kmalu so se pridružile še ostale države.

Schengenski pravni red velja na območju cele Evropske unije razen v Veliki Britaniji in Irski¹⁸. Poleg prostega gibanja na območju Schengena pa sporazum določa tudi pravila za zagotavljanje javnosti, ki se jih morajo držati vse države podpisnice, in sicer: oblikovanje skupnega vizumskega režima, koordinacija med policijami, carinskimi ter pravosodnimi organi ter ukrepi v boju proti terorizmu in organiziranemu kriminalu.

Schengenski ukrepi vzpostavljajo skupna pravila za nadzor na zunanjih mejah podpisnic in skupno vizumsko politiko ter uvajajo ukrepe za odpravo nadzora na notranjih mejah. Ukrepi vplivajo na državljane neposredno in predvidevajo (Bušljeta, 2009, str. 61):

- odpravo mejnega nadzora na skupnih notranjih mejah,

¹⁶ Sporazum o postopni odpravi kontrol na skupnih mejah

¹⁷ Schengenska konvencija

¹⁸ Dve državi, ki sta na lastno zahtevo izzeti iz schengenskega območja.

- skupno zbirko pravil za osebe, ki prehajajo zunanje meje držav članic, vključene v schengensko območje,
- ločevanje oseb, ki potujejo znotraj schengenskega območja, od tistih, ki prihajajo iz držav zunaj schengenskega območja-tretje države, na letaliških terminalih in v pristaniščih, kadar je mogoče,
- uskladitev pravil v zvezi s pogoji vstopa in vizumi za kratkoročno prebivanje.

Glavna ideja Schengenskega sporazuma je zagotovitev pravice do prostega prehajanja notranjih meja in ukinitve mejnega nadzora na notranjih mejah. Pomembna je tudi vrsta ukrepov, ki zagotavlja, da ne pride do zmanjšanja varnosti v državah članicah. Taki ukrepi se imenujejo izravnalni ukrepi, saj izravnavajo varnostni primanjkljaj, ki nastane ob ukinitvi nadzora na notranjih mejah in nasploh ukinitvi meje. Ukrepi se izvajajo (Bušljeta, 2009):

- na zunanjih mejah schengenskega območja članic,
- v notranjosti držav,
- skozi čezmejno policijsko sodelovanje,
- v okviru skupnega informacijskega sistema (SIS),
- skozi harmonizacijo zakonodaje držav članic.

10.1 SCHENGENSKA VARNOSTNA POLITIKA

Za nadzor na zunanjih mejah schengenskega območja veljajo enotni standardi za celotno zunanjo mejo območja. Države članice Schengenskega sporazuma morajo vsaka zase zagotoviti ustrezno infrastrukturo, opremo in zadostno število usposobljenih policistov na mejnem prehodu. Ti ukrepi preprečujejo, da ne prihaja do zastojev in predolgih čakalnih dob. Treba je preprečiti ilegalne migracije, in sicer s kakovostnim nadzorom in organiziranim varovanjem mej zunaj mejnih prehodov. Pomembno je, da se na zunanjih mejah držav članic EU izvaja mejni nadzor, in sicer za preprečevanje nelegalnega bivanja državljanov tretjih držav na območju Schengena. Če državljan tretje države ne izpolnjuje pogojev za vstop v eno državo članico, se mu prepove vstop na celotno schengensko območje, saj ni več kontrol na mejah (Bušljeta, 2009, str. 64).

Prej omenjeni izravnalni ukrepi obsegajo pooblastila policije, da lahko kjerkoli na območju Schengena znotraj mej preverja, ali imajo državljani tretjih držav izpolnjene vse pogoje za bivanje na določenem območju. Morajo imeti potrebne dokumente in prijavo oseb o bivanju v vsaki državi članici, kar imenujemo policijska prijava. V primeru državne ogroženosti lahko posamezna država članica za nujno potreben čas uvede nadzor meje tudi znotraj schengenskega območja. Za delovanje je pomembno tudi sodelovanje čezmejnih policistov. V Schengenski konvenciji so podrobno urejene oblike čezmejnega policijskega sodelovanja pri odpravi nadzora na notranjih mejah. Oblike čezmejnega policijskega sodelovanja so (Bušljeta, 2009, str. 64):

- čezmejno zasledovanje in opazovanje storilcev kaznivih dejanj,
- izmenjave informacij,
- napotitev uradnikov za zveze v druge države,
- poenostavitev postopka izročitve storilca kaznivih dejanj.

Eden izmed zelo pomembnih izravnalnih ukrepov je Schengenski informacijski sistem (SIS). Ta informacijski sistem je elektronsko podprta baza podatkov, v kateri so podatki o osebah, ki se iščejo zaradi odvzema prostosti ali zaradi izročitve, zavrnitve vstopa, izročitve skrbniškemu organu, zaradi prikritega nadzora ipd. V sistemu so tudi podatki o predmetih, npr. ukradena vozila, dokumenti, orožje, označen denar ipd. (Bušljeta, 2009, str. 64).

10.2 KAJ JE EUROPOL?

Evropski policijski urad oz. Europol je bil ustanovljen 7. februarja 1992 s podpisom Maastrichtskega meddržavnega sporazuma EU. Začasno je začel delovati že leta 1994. Sprva je bilo njegovo delovanje usmerjeno bolj v boj proti prepovedanim drogam, kasneje pa se je delovanje razširilo na več področij kriminala. Po ratificiranju s strani vseh držav članic leta 1998 je Europol l. 1999 začel delovati v polnem obsegu. Januarja 2010 je postala agencija Evropske unije pristojna za organizirani kriminal, terorizem in druge hujše oblike kriminala, ki prizadenejo dve ali več držav članic. Pomembno je skupno delovanje držav članic zaradi obsega in pomena posledic kaznivih dejanj. Gre za Evropski policijski urad s sedežem v Haagu na Nizozemskem. Je specializirana institucija EU in osrednji organ za boj proti organiziranem kriminalu. Da se Europol vključi v preiskavo, morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji (MNZ, 2013):

- gre za področje kriminalitete,
- gre za obseg nalog, za katere je bil Europolu dodeljen mandat,
- v zadevo so vpletene organizirane kriminalne združbe,
- zaradi kriminalne dejavnosti sta prizadeti ali sta v zadevi povezani vsaj dve ali več držav članic.

Hujše oblike kriminala, ki sodijo v pristojnost Europola (MNZ, 2013):

- nedovoljena trgovina s prepovedanimi drogami,
- nezakonite dejavnosti pranja denarja,
- kriminal, povezan z jedrskimi in radioaktivnimi snovmi,
- nezakonito tihotapljenje priseljencev,
- trgovina z ljudmi,
- kriminal, povezan z motornimi vozili,
- umor, huda telesna poškodba,
- nedovoljena trgovina s človeškimi organi in tkivi,
- ugrabitev, protipravni odvzem prostosti in jemanje talcev,
- rasizem in ksenofobija,
- rop,
- nedovoljena trgovina s kulturnimi dobrinami, vključno s starinami in umetniškimi deli,
- preslepitev,
- izsiljevanje in oderuštvo,
- ponarejanje in piratstvo izdelkov,

- ponarejanje uradnih listin in promet z njimi,
- ponarejanje denarja in zloraba plačilnih sredstev,
- kriminal, povezan z uporabo računalniških sistemov,
- korupcija,
- nedovoljena trgovina z orožjem, strelivom in razstrelivi,
- nedovoljena trgovina z ogroženimi živalskimi vrstami,
- nedovoljena trgovina z ogroženimi rastlinskimi vrstami in podvrstami,
- kriminal zoper okolje,
- nedovoljena trgovina s hormonskimi snovmi in drugimi pospeševalci rasti.

Danes so države schengenskega območja Francija, Nemčija, Belgija, Nizozemska, Luksemburg, Italija, Španija, Portugalska, Grčija, Avstrija, Finska, Švedska, Danska, Slovenija, Malta, Češka, Slovaška, Poljska, Latvija, Litva, Estonija in Madžarska.

Slika 1: Države območja Schengen

Vir: AXA Schengen (2013)

11 EURES

EURES je kratica za European Employment Services in pomeni omrežje javnih služb za zaposlovanje in nacionalnih partnerjev iz vseh 31 članic EU/EGP¹⁹ ter Švicarske

¹⁹ Skupni evropski gospodarski prostor, v katerega so vključene Islandija, Liechtenstein, Norveška.

konfederacije. EURES je mreža, kjer svetovalci nudijo svetovanje in posredovanje informacij za zaposlitev na evropskem trgu dela ter druge informacije o življenju, stanju in delu v državah članicah EU/EGS in Švici. EURES je torej evropski portal za zaposlitveno mobilnost, ki lahko deluje zaradi prostega pretoka delavcev. Slovenija je postala članica EURES, ko je vstopila v EU, zanj pa je zadolžen Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (v nadaljevanju ZRSZ).

EURES je bil ustanovljen leta 1993, in sicer kot mreža, ki je služila sodelovanju med Evropsko komisijo in javnimi zavodi za zaposlovanje. EURES s svojim delovanjem in možnostjo pridobivanja virov ter povezavo partnerskih organizacij zagotavlja omrežju trdno podlago, da lahko nudijo kar najboljše in najbolj kakovostne storitve tako delavcem kot tudi delodajalcem. Pri mreži lahko iskalec dobi informacije o mobilnosti delavcev, zaposlovanju, posredovanju, socialni varnosti in delovnih razmerah.

11.1 GLAVNI CILJI EURES:

Glavni cilji EURES so naslednji (Felicijan, 2013):

- usklajeno delovanje za uresničevanje prostega pretoka delavcev,
- zagotavljanje odprtosti evropskega trga dela za vse,
- mednacionalno, medregijsko in čezmejno izmenjavanje informacij o prostih delovnih mestih in iskalcih zaposlitve,
- zagotavljanje in izmenjava informacij o delovnih in življenjskih pogojih, trgih dela in pridobivanju poklicnih kvalifikacij,
- ugotavljanje ovir za večjo mobilnost delavcev.

11.2 KAKO DELUJE EURES?

Informacije o zaposlitvah in o delodajalcu lahko iskalec zaposlitve poišče na računalniškem omrežju. Za urejenost in ažurnost tega omrežja skrbi Evropska komisija. Na spletnih straneh EURES so objavljena prosta delovna mesta glede na iskalne kriterije in območje iskanja ter življenjepisi iskalcev zaposlitve, ki se želijo zaposliti na določenem področju v določeni državi. ZRSZ je moral informacijski sistem in obrazec Potreba po delavcu prilagoditi zahtevam EURES tako, da delodajalec enostavno poda zahtevo za iskanje delovne sile v eni ali več državah EURES. V pomoč pri iskanju delavcev in delodajalcev so uporabnikom na voljo EURES svetovalci.

11.3 EURES IN PROST PRETOK DELAVCEV

Delovanje EURES omogoča prost pretok oseb. Posredovanje zaposlitve poteka le med tistimi državami, ki imajo omogočen prost pretok delavcev. Tako pomeni prosti pretok delavcev za evropske državljane v drugi državi članici, da so pri zaposlovanju oziroma pri iskanju zaposlitve enakopravni z domačimi delavci. To pravico imajo tudi njihovi družinski člani. V državi EGP je državljanom omogočeno načelo prostega pretoka in s tem delo v drugi državi članici pod enakopravnimi pogoji. Velja tudi načelo nediskriminacije, kar pomeni, da morajo biti državljani druge države članice enako obravnavani kot državljani države članice.

11.4 SLOVENIJA IN EURES

Slovenski iskalci zaposlitve in delodajalci imamo prost dostop do trga dela držav članic (ZRSZ, Slovenski EURES, 2013):

- Evropske unije,
- skupnega evropskega gospodarskega prostora,
- Švice.

Slovenski svetovalci se povezujejo s partnerskimi organizacijami, kot so sindikati in delodajalskimi združenji ter z drugimi evropskimi mrežami ter izobraževalnimi organizacijami. EURES usmerjata, koordinirata in sofinancirata:

- Evropska komisija in
- Direktorat za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje.

V Sloveniji se lahko o omrežju in pravici do iskanja zaposlitve nasploh informiramo na organiziranih seminarjih in raznih dogodkih, saj želijo uporabnikom predstaviti možnost zaposlitve v drugih državah in pravice pri iskanju zaposlitve in zaposlovanju.

12 ZAKLJUČEK

Prost pretok ljudi kot ena izmed štirih temeljnih svoboščin pomeni enotnost evropskega trga in s tem prosto gibanje oseb, blaga storitev in kapitala.

Prost pretok pomeni lažje prehajanje iz ene države članice v drugo, lažji uvoz in izvoz ter potrošnja surovin ter enakopravno obravnavanje vseh državljanov držav članic. Zaradi prostega pretoka moramo imeti vsi člani Evropske unije enake pravice na vsem njenem ozemlju.

Dolga leta si je Evropska unija prizadevala poenotiti trg, vendar so obstajale fizične ovire, zaradi katerih le-ta ni bil mogoč. S postavitvijo notranjega trga naj bi države članice zmanjšale transakcijske stroške in vzpostavile ekonomijo obsega, kar naj trg zaščitilo pred ZDA in Japonsko.

Kljub dolgoletnemu prizadevanju Evropske unije za poenotenje trga pa tudi tukaj nastajajo pomanjkljivosti in negativni učinki, in sicer se trg storitev odpira bolj počasi kot pa trg blaga. Negativni učinek sta tudi lažja pot kriminala in preprodaja nedovoljenih drog.

Prost pretok je pravica svobodnega gibanja vseh državljanov EU na celotnem ozemlju Evropske unije, kar pomeni tudi zmanjšanje administrativnih ovir. To pomeni, da lahko v drugi državi članici živimo, delamo, študiramo ali se upokojimo.

Za delovanje notranjega trga je pomemben tudi Schengenski sporazum, saj pomeni odpravo mejne kontrole na notranjih mejah med državami, ki so pogodbo podpisale. Pomembni so ukrepi, ki ohranjajo varnost v državah članicah.

Evropsko sodišče je sodni organ Evropske unije, katerega glavni nalogi sta nadzor nad zakonitostjo aktov Evropske unije in zagotavljanje enotne razlage in uporabe prava EU. Pristojno je za razreševanje sporov med institucijami EU in državami članicami in tudi za podjetja, posameznike in organizacije.

V diplomski nalogi sem predstavila nekaj primerov sodb na področju pretoka ljudi, na podlagi katerih se je izoblikovala sodna praksa sodišča EU in so vplivale na oblikovanje zakonov. Na podlagi odločitve sodišča opazimo, da je treba delavcem zagotoviti prosto gibanje; zahtevana je odprava vsakršne diskriminacije ne glede na državljanstvo delavca. Delavce je treba obravnavati enakopravno; država članica se mora držati istih pravil na območju vseh držav članic. Pravica prostega gibanja se lahko omeji, če jo je mogoče utemeljiti z javnim redom, varnostjo in zdravjem. Sodišče je tudi razsodilo, da je treba upoštevati poklicne izkušnje, čeprav so le-te pridobljene v drugi državi članici.

Sodbe na področju pretoka ljudi so vplivale na sodno prakso, predpise in zakone. Sodna praksa pomeni pravila in načela, ki so se razvila v sodbah. Sodne prakse razlagajo pravo in so v nekaterih primerih glavni ustvarjalec le-tega.

LITERATURA IN VIRI

Samostojne publikacije

- Accetto, Matej, Cerar, Miro, Grilc, Peter, Mavčič, Arne, Perenčič, Anton, Podobnik, Klemen, Zagorac, Dean (2004). V: Zagorac, Dean (ur.): *Dokumenti človekovih pravic z uvodnimi pojasnili*. Amnesty International Slovenije, Ljubljana.
- Bohinc, Rado (2007). *Pravo Evropske unije, temelji poznanstva EU za študente družboslovja*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Bohinc, Rado, Cerar, Miro, Rajgelj, Barbara (2006). *Temelji prava in pravne ureditve za nepravnike*. GV založba, Ljubljana.
- Bušljeta, Nataša (2009). *Slovenija v Evropski uniji*. Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana.
- Ehlers, Dirk (2007). *European Fundamental Rights and freedoms*. De Gruyter Recht, Berlin.
- Grad, Franc, Kaučič, Igor, Nerad, Sebastian, Ribičič, Ciril, Zagorc, Saša (2007). *Ustavno pravo Evropske unije*. Pravna fakulteta univerze v Ljubljani, Ljubljana.
- Grilc, Peter (2004). *Pravo Evropske unije. Druga knjiga*. Pravna fakulteta in Cankarjeva založba, Ljubljana.
- Grilc, Peter, Ilešič, Tomaž (2001). *Pravo Evropske unije. Prva knjiga*. Pravna fakulteta in Cankarjeva založba, Ljubljana.
- Hojnik, Janja (2009). *Notranji trg*. V: Kajnc Sabina, Lajh Damjan (ur.): *Evropska unija od A do Ž*. Uradni list, Ljubljana
- Knez, Rajko (2004). *Prosto gibanje delavcev*. V: Cvetković, Lidija (ur.): *Evropsko pravo*. Založniška hiša Primath, Ljubljana.
- Kukec, Bojan (2008). *Odvetnik in državljani pred evropskim sodiščem za človekove pravice*. Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana.
- Lampe, Rok, Drenik, Simona, Grasselli, Neža (2008). *Lizbonska pogodba z uvodnimi pojasnili*. Doba Epis, Maribor.
- Ribičič, Ciril (2007). *Evropsko pravo človekovih pravic, izbrana poglavja*. Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana.
- Urad za publikacije Evropske unije (2012). *CVIRA Letno poročilo 2011*. Luxembourg.

Članki v reviji

- Skubic, Nataša (2008) Prost pretok oseb. *Pravna praksa*. 27/836, št. 14, str. 34.
- Trstenjak, Verica (2008). Cives europeus sum- pravice in dolžnosti evropskega državljanstva. *Pravna praksa*. 27/834, št. 12, str. 9-12.

Internetni viri

- Axa-Schengen (2013). *Map of Schengen countries*. Privzeto 8. 5. 2013 iz: <http://www.axa-schengen.com/en/schengen-countries>.
- Consilium (2013). *Lizbonska pogodba*. Privzeto 27. 5. 2013 iz: <http://www.consilium.europa.eu/documents/treaty-of-lisbon?lang=sl>.
- CURIA (2011). *Sodna praksa Sodišča*. Privzeto 20. 5. 2013 iz: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=80426&doclang=SL>.
- CURIA (2013). *Sodba sodišča*. Privzeto 17. 9. 2013 iz: http://curia.europa.eu/arrets/TRA-DOC-SL-ARRET-C-0085-1996-200406784-05_00.html.
- CURIA (2013). *Sodna praksa sodišča*. Privzeto 2. 8. 2013 iz: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=70711&pageIndex=0&doclang=SL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=435125>.
- CURIA (2013). *Sodna praksa sodišča*. Privzeto 3. 9. 2013 iz: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=57020&pageIndex=0&doclang=SL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=435328>
- Dolceta (2013). *Pravni red Evropske unije*. Privzeto 3. 5. 2013 iz: <http://www.dolceta.eu/slovenija/Mod1/Pravni-red-Evropske-unije.html>.
- DZ-RS (2011). *Pravni red Evropske unije*. Privzeto 3. 5. 2013 iz: <http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/PravniRedEvropskeUnije>.
- ECB (2013). Pogodba o Evropski uniji in Pogodba o delovanju Evropske unije. Privzeto 13. 5. 2013 iz: <http://www.ecb.int/ecb/legal/1341/1342/html/index.sl.html>.
- ESS (2013). *Slovenski EURES*. Privzeto 13. 5. 2013 iz: http://www.ess.gov.si/eures/slovenski_eures.
- Eur-Lex (2013). *Zadeva C-162/09 Secretary of State for Work and Pensions proti Taous Lassal*. Privzeto 20. 5. 2013 iz: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62009CJ0162:SL:HTML>.
- Eur-Lex (2011). *Sodba sodišča v zadevi C-424/09*. Privzeto 3. 5. 2013 iz: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62009CJ0424:SL:PDF>.
- Eur-Lex (2011). *Zadeva C-379/09*. Privzeto 4. 5. 2013 iz: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62009CJ0379:SL:HTML>.
- Eur-Lex (2012). *Uradni list Evropske unije*. Privzeto 3. 5. 2013 iz: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:326:FULL:SL:PDF>.

- Eur-Lex (2013). *Dostop do zakonodaje*. Privzeto 18. 5. 2013 iz: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61985J0139:SL:NOT>.
- Eur-lex (2013). *Eures*. Privzeto 15. 5. 2013 iz: <http://www.vzu.si/upload/File/EURES.pdf>.
- Eur-Lex (2013). *Uradni list C 326 , 26/10/2012 str. 0001 – 0390*. Privzeto 7. 5. 2013 iz: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:326:0001:01:SL:HTML>.
- Eur-Lex (2013). *Zadeva C-192/05*. Privzeto 13. 9. 2013 iz: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62005CJ0192:SL:HTML>.
- Europa (2013). *Evropska komisija, državljanstvo EU*. Privzeto 15. 5. 2013 iz: http://ec.europa.eu/justice/citizen/index_sl.htm.
- Europa (2013). *Evropsko računsko sodišče*. Privzeto 20. 5. 2013 iz: <http://eca.europa.eu/portal/page/portal/aboutus>.
- Europa (2013). *Pravica do prebivanja v Evropski uniji*. Privzeto 16. 5. 2013 iz: http://europa.eu/eu-life/residence-rights/index_sl.htm.
- Europa (2013). *Sodba sodišča v zadevi C-406/04*. Privzeto 16. 9. 2013 iz: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionId=9ea7d0f130d570f4d65ab4f749d9bae38ecf5a44c547.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4OahqMe0?text=&docid=57020&pageIndex=0&doclang=SL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1369224>.
- Europa (2013). *Sodišče Evropske unije*. Privzeto 15. 5. 2013 iz: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/court-justice/index_sl.htm.
- Europa (2013). *Sodna praksa*. Privzeto 5. 5. 2013 iz: https://e-justice.europa.eu/content_case_law-11-sl.do.
- EUROPARL (2009). *Evropsko državljanstvo: »bonus in ne alternativa« nacionalnemu državljanstvu*. Privzeto 20. 5. 2013 iz: http://www.europarl.si/view/sl/press-release/Bruselj/BR-2009/Februar09/Evropsko_drzavljanstvo.html;jsessionId=9034680984D7FFCAF99F611EE6915276.
- Europarl (2013). *Enotni trg EU praznuje 20. obletnico obstoja*. Privzeto 29. 5. 2013 iz: <http://www.europarl.europa.eu/news/sl/headlines/content/20121012STO53532/html/Enotni-trg-EU-praznuje-20.obletnico-obstoja>.
- Evropa (2013). *Državljanstvo EU*. Privzeto 4. 5. 2013 iz: <http://www.evropa.gov.si/si/drzavljanstvo-eu/>.
- Evropa (2013). *EURES*. Privzeto 6. 5. 2013 iz: <http://www.evropa.gov.si/si/evropsko-leto-drzavljanov-2013/komunikacijska-kampanja/aktivnosti-izvajalcev/aktivnosti-nac-agencij-centrov-kontaktnih-tock/eures/>.

- Evropa (2013). *Kaj je Schengen oz. Schengenski sporazum*. Privzeto 20. 5. 2013 iz: <http://www.evropa.gov.si/si/vsebina/novice/aktualne-teme/2006/schengen-vsekar-si-zelite-izvedeti-o-evropi-brez-meja/kaj-je-schengen-oz-schengenski-sporazum/>.
- Evropa (2013). *Kratka predstavitev*. Privzeto 19. 6. 2013 iz: <http://www.evropa.gov.si/si/kratka-predstavitev/>.
- Evropa (2013). *Mednarodni sporazumi*. Privzeto 4. 5. 2013 iz: <http://www.evropa.gov.si/si/pravni-red/mednarodni-sporazumi/>.
- Evropa (2013). *Pravni red*. Privzeto 20. 5. 2013 iz: <http://www.evropa.gov.si/si/pravni-red/>.
- Evropska komisija (2006). *Pravni red- Nizozemska*. Privzeto 4. 5. 2013 iz: http://ec.europa.eu/civiljustice/legal_order/legal_order_net_sl.htm.
- Kammerhofer, Christa. (2008). *Prosti pretok delavcev*. Privzeto 14. 5. 2013 iz: http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/market/market/article_7192_sl.htm.
- MDDSZ (2013). *Prost pretok delavcev in storitev v EU*. Privzeto: 19. 5. 2013 iz: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/delovne_migracije/prost_pretok/.
- MDDSZ (2013). *Socialna kohezija*. Privzeto 20. 5. 2013 iz: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/enake_moznosti_in_evropska_koordinacija/zakonodaja_in_dokumenti_mednarodne_organizacije/coe/socialna_kohezija/.
- SVZ (2013). *Zgodovinska sodna praksa v Slovenščini, leta 1970-1979*. Privzeto 18. 5. 2013 iz: http://www.svz.gov.si/si/delovna_podrocja/projekt_prevajanje_in_redakcija_sodb_sodisca_evropskih_skupnosti_in_sodisca_prve_stopnje/zgodovinska_sodna_praksa_v_slovenscini/leta_1970_1979/.
- SVZ (2013). *Zgodovinska sodna praksa v Slovenščini, leta 1970-1979*. Privzeto 19. 9. 2013 iz: http://www.svz.gov.si/si/delovna_podrocja/projekt_prevajanje_in_redakcija_sodb_sodisca_evropskih_skupnosti_in_sodisca_prve_stopnje/zgodovinska_sodna_praksa_v_slovenscini/leta_1970_1979/.
- SVZ. (2013). *Zgodovinska sodna praksa v Slovenščini, leta 1980-1989*. Privzeto 15. 8. 2013 iz: http://www.svz.gov.si/si/delovna_podrocja/projekt_prevajanje_in_redakcija_sodb_sodisca_evropskih_skupnosti_in_sodisca_prve_stopnje/zgodovinska_sodna_praksa_v_slovenscini/leta_1980_1989/.